

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

OMYL V TRESTNÍM PRÁVU

Autor práce: Dominik Proft, Dis.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2021

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Dominik Proft, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Omyl v trestním právu

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Error in penal law

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

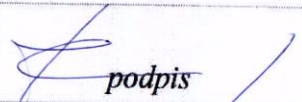
Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.

Datum zadání bakalářské práce: říjen 2020

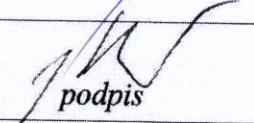
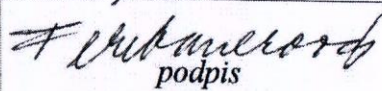
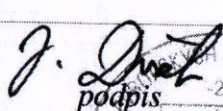
Cíl bakalářské práce:

1/ Podrobná charakteristika jednotlivých případů, které jsou v souhrnu považovány za omyl v trestním právu, a to za použití odborné literatury a související judikatury.

2/ Zhodnocení současné české trestněprávní úpravy týkající se omylu s poukázáním na jednotlivé odlišnosti odpovídající trestněprávní úpravy ve vybraném členském státě EU.

Student: Dominik Proft, DiS.	20.11.20 datum	 podpis
Vedoucí práce: JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.	20.11.20 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	23.11.20 datum	 podpis
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	1.12.20 datum	 podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	1.12.20 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Jiřímu Hruškovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

PROFT, D. *Omyl v trestním právu: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2021. 54 s. Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.

Klíčová slova: omyl, jednání, trestní právo

Bakalářská práce (dále jen „práce“) je zpracována dílem teoretickým a dále dílem empirickým. V teoretické části práce se nachází vymezení a charakteristika samotného omylu v trestním právu včetně jeho typologie a případů jeho omluvitelnosti, a to v souvislosti s užitím aktuální trestněprávní úpravy zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „trestní zákoník“), odborné literatury a související judikatury. V praktické části práce je komparována trestněprávní úprava omylu v trestním právu České republiky s vybranými členskými zeměmi Evropské unie, a to Slovenské republiky a Spolkové republiky Německo. Zhodnocení trestněprávní úpravy omylu v trestním právu těchto evropských zemí následně poukáže na jednotlivé odlišnosti.

ABSTRACT

PROFT, D. *Error in penal law: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2021. 54 p. Supervisor: Ing. Jiří Hruška, Ph.D.

Key words: error, proceeding, penal law

The bachelor thesis is written up both theoretically and empirically. In theoretical part is described limitation and characterization of error in criminal law including its typology and cases of excusability according to currently used adjustments of the Act No. 40/2009 related to the criminal code, literature review and associated judicature. In practical part is compared adjustment of error in criminal law according to the criminal code of the Czech Republic with criminal code of two other member countries of the European Union, the Slovak Republic and the Federal Republic of Germany. The evaluation of individual adjustments points to detection of different approach in these member countries.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Omyl v trestním právu	11
2.1 Historický vývoj právní úpravy omylu v trestním právu	13
2.2 Skutkový omyl	14
2.2.1 Skutkový omyl negativní	15
2.2.2 Skutkový omyl pozitivní	17
2.2.3 Skutkový omyl o okolnostech vylučující protiprávnost	20
2.2.4 Zvláštní případy skutkového omylu.....	24
2.3 Omyl právní.....	28
2.3.1 Právní omyl negativní	29
2.3.2 Právní omyl pozitivní.....	36
2.3.3 Právní omyl o okolnostech vylučující protiprávnost	37
2.4 Omyl na straně poškozeného.....	38
3 Komparace úpravy omylu v trestním právu České republiky s členskými zeměmi Evropské unie	40
3.1 Slovenská republika	40
3.2 Spolková republika Německo	44
Závěr.....	49
Seznam použitých zdrojů	51

Úvod

Omyl neboli mýlka je úkaz, který je lidstvu znám již od jeho vzniku. Už v dávné minulosti se lidé dopouštěli omylů na základě procesu mýlení se, které měly za následek změnu jejich či cizích životů a událostí, kterými je utvářena historie. Dávné přísloví „mýlit se je lidské“ mluví samo o sobě výstižně.

Omyl je součástí každodenního dění i dnes. Z obecného hlediska k pojmu lze uvést, že se jedná o rozpor mezi věděním a realitou. Bližší pojetí lze chápat jako nesoulad mezi subjektivním pohledem na realitu „vlastníma očima“ a objektivní realitou, která je dána. Samotné omyly tak často následně přinášejí fatální následky. Proto i právo, jakožto společenská věda, zahrnuje omyl do své koncepce za účelem posouzení případů, ve kterých omyl nastane.

Zkoumané téma, které reflektuje omyl v trestním právu představuje proto stále aktuální problematiku. Omyl je v současnosti upraven v obecné části trestního zákoníku, přičemž odborná literatura však v některých směrech poukazuje na nedostatky této koncepce. Práce je rozdělena do třech hlavních kapitol, které jsou dle potřeby následně děleny na další podkapitoly.

Odborná literatura rozlišuje omyl skutkový, právní a dále zvláštní případy skutkového omylu. Do rozsahu koncepce omylu v trestním právu lze samozřejmě zahrnout i omyl o okolnostech vylučující protiprávnost, nebo problematiku tzv. omluvitelnosti právního omylu ve smyslu § 19 trestního zákoníku. To vše je obsah druhé kapitoly.

Zejména pro lepší znázornění jednotlivých omylů je práce podložena vybranými judikáty Nejvyššího soudu České republiky, který při řešení jednotlivých případů vycházel vedle zákonné úpravy též z trestněprávní teorie příznačné pro tuto oblast. Judikatura související s omylem je početná a ta současná se týká zejména otázky omluvitelnosti v případě právního omylu.

Problematika omylu v trestním právu není doménou pouze české trestněprávní úpravy. Otázka omylu v trestním právu je řešena i v zahraničí. Obsah třetí kapitoly spočívá ve zhodnocení úpravy omylu v zahraniční trestním právu na podkladě odborné literatury a zahraničních právních předpisů. Za použití vzájemné komparace vybraných

zahraničních právních úprav týkající se omylu s odpovídající českou trestněprávní úpravou poukáže autor na jednotlivé odlišnosti a pokusí se nastínit některé úvahy de lege ferenda.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je podrobná charakteristika jednotlivých příkladů, které jsou v souhrnu považovány za omyl v trestním právu, a to prostřednictvím odborné literatury a související judikatury.

Vedlejší cíl, kterému se věnuje zejména praktická část práce, spočívá ve zhodnocení současné české trestněprávní úpravy týkající se omylu v kontextu vzájemného porovnání s trestněprávní úpravou stejné problematiky v jiném členském státě Evropské unie. Autor si za tímto účelem zvolil Slovenskou republikou a Spolkovou republikou Německo.

Pro dosažení stanovených cílů byly využity následující vědecké metody:

- studium právnické a jiné odborné literatury, právních předpisů a internetových zdrojů,
- deskriptivní metoda,
- základní metodou zpracování práce byla teoretická analýza doplněná o další logické metody,
- komparační metoda,
- metoda explanace,
- metoda analogie.

2 Omyl v trestním právu

Omyl neboli „error“, jak již bylo uvedeno v úvodu této práce, je chápán jako rozpor mezi věděním a realitou. K tomu, jak jej přesně definovat, již přistoupilo vícero autorů svými formulacemi. Je nutné podotknout, že přesnou formulaci omylu ve smyslu trestního práva samotný trestní zákoník neuvádí. Vymezení definice se ujala pouze odborná literatura.

Například Jelínek¹ uvádí, že *„omylem v trestním právu rozumíme neshodu pachatelova vědění (jeho vnímání, jeho představy) se skutečností, ať již proto, že si pachatel vůbec neuvědomil nějakou skutečnost, nebo proto, že měl o ní představu nesprávnou.“*

Dle Miříčky² omyl *„znamená nesoulad mezi vnějším světem (skutečností) a představou, kterou si člověk o něm vytvořil.“* Dále například Kratochvíl³ uvádí, že *„omylem v trestním právu rozumíme rozpor, neshodu vědění příčetného (§ 26 TZ) a rozumově a mravně vyspělého (§5 odst. 1 ZSM) pachatele nebo poškozeného se skutečností trestněprávně významnou.“*

Šámal⁴ k omylu přistupuje tak, že *„teorie trestního práva a praxe si již standardně osvojily názor, podle něhož omyl v trestním právu představuje zavinění tzv. naruby, takto je dána přímá souvislost subjektivní stránky trestného činu a omylu jeho pachatele, a to pachatele v požadovaném věku (§ 25 TZ), příčetného (§ 26 TZ) a rozumově a mravně vyspělého.“*

Tento nesoulad mezi věděním a realitou je způsoben rozhodováním člověka podle jemu známých skutečností a informací. Tyto skutečnosti si člověk utvoří kombinací empirického vnímání a analytického myšlení tak, jak mu to umožňuje jeho duševní, věková a vzdělanostní úroveň.⁵

¹ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*, 2. aktualizované vyd. Praha: Linde a.s., 2006, s. 228

² MIŘIČKA, A. *Trestní právo hmotné. Část obecná a zvláštní*. Praha: Nákladem Spolku československých právníků „Všehrd“, 1934, s. 60

³ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurz trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 260

⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 253

⁵ STOČESOVÁ, S. *Omyl v českém a zahraničním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2013, s. 45

Dle odborné literatury⁶ lze omyl rozdělit do dvou skupin, a to omyl na straně pachatele, nebo na straně poškozeného.

Na straně pachatele lze dále rozlišovat případy omylu na obecné a zvláštní. Mezi obecné případy patří omyl skutkový a právní, a to na základě předmětu, jehož se omyl týká. Tyto lze následně dělit na omyl pozitivní a negativní, jejichž podstata spočívá v charakteru neshody či představ pachatele se skutečností. Dále odborná literatura⁷ uvádí ještě zvláštní případy skutkového omylu – v předmětu útoku, v kauzálním průběhu a zvláštní druh omylu v kauzálním průběhu.

Omyl na straně poškozeného spočívá ve skutečnosti, že samotný znak „omyl“ náleží ke znakům skutkové podstaty nějakého trestného činu.⁸ Omyl je vyvolán v jednání pachatele, který svým jednáním uvádí jiného v omyl, využívá omylu jiného, případně zatajuje podstatné skutečnosti, které mají či mohou mít významný vliv na rozhodování osoby.

Rozdělení druhů omylu:

- ❖ Základní dělení omylu
 - na straně pachatele
 - na straně poškozeného

- ❖ Omyl na straně pachatele
 - obecné případy
 - zvláštní případy

- ❖ Obecné případy omylu
 - skutkový
 - negativní
 - pozitivní
 - právní
 - negativní
 - pozitivní

⁶ SOLNAŘ, V. a kol. *Systém českého trestního práva*, 1 vyd. Praha: Novatrix, 2009, s. 319

⁷ CHMELÍK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. Praha: Linde, 2009. s. 132

⁸ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurz trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 260

- ❖ Zvláštní případy skutkového omylu
 - v předmětu útoku
 - v kauzálním průběhu
 - zvláštní druh omylu v kauzálním průběhu.⁹

2.1 Historický vývoj právní úpravy omylu v trestním právu

Historie omylu v trestním právu na území České republiky sahá až do období Rakouska Uherska. V tomto období působil v oblasti Čech zákon č. 117/1852 Sb., zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích. Tehdejší trestní zákoník upravoval pouze případ skutkového omylu negativní a to v § 2 písm. e) zákona č. 117/1852 Sb., jakožto důvod vylučující zlý úmysl a dále případ negativního právního omylu uvedeného v § 3 zákona č. 117/1852 Sb., který uvádí, že neznalostí zákona tohoto o zločinech nikdo se nemůže omlouvat.¹⁰ Dalšími druhy omylů, které však nebyly upraveny v trestním zákoníku, se zabývala odborná literatura, z autorů to byli především Kallab a Miříčka.

Po vzniku Československa v roce 1918 měly nastat zásadní změny dosavadního trestního zákoníku (zákon č. 117/1852 Sb.). Ve snaze o nápravu dosavadního trestního zákoníku byly provedeny dva pokusy. První pokus byl učiněn v mezidobí od roku 1921 do roku 1926, kdy bohužel k žádné změně nedošlo. Druhý pokus o novelu trestního zákoníku byl realizován v roce 1937. V této novele se měla objevit i změna ustanovení týkající se omylu. Například negativní omyl skutkový by měl za následek vyloučení trestnosti, pokud jím nebylo naplněno zavinění. Dále pachatelovo jednání v pozitivním omylu skutkovém by mělo za následek trestání podle mírnějšího ustanovení. Bohužel ani k této novelizaci nedošlo vlivem nacistické okupace.¹¹

Až po druhé světové válce proběhla rekodifikace trestního práva hmotného, a to zejména ve vzoru sovětského práva. Jednalo se o přijetí zákona č. 86/1950 Sb., trestní zákoník. Důvodová zpráva¹² konstatuje, že trestní zákoník byl vytvořen zejména za účelem ochrany tehdejšího politického zřízení naší země. Omyl nebyl opět nijak výslovně

⁹ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*, 2. aktualizované vyd. Praha: Linde a.s., 2006, s. 236-238

¹⁰ MÍŘIČKA, A. *Trestní právo hmotné. Část obecná a zvláštní*. Praha: Nákladem Spolku československých právníků "Všehrd", 1934, s. 47

¹¹ SOLNAŘ, V. a kol. *Systém českého trestního práva*, 1 vyd. Praha: Novatrix, 2009, str. 49

¹² Důvodová zpráva k zákonu č. 86/1950 Sb., trestní zákon. Parlament České republiky: Poslanecká sněmovna [cit. 1. 3. 2015]

upraven. Změna proběhla zejména v otázce zavinění a pokusu. Vzhledem k této změně například jednání pachatele v omylu skutkovém negativním vylučovalo z pohledu teorie jakoukoliv formu úmyslného zavinění a stejně tak zavinění z vědomé nedbalosti. Dále například právní omyl pozitivní se posuzoval jako putativní delikt a omyl právní negativní včetně mimotrestních norem, kterých se trestní zákoník dovolával, se řídil zásadou *ignorantia iuris nocet*.

Další významná změna nastala v souvislosti s přijetím zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon. Gřivna¹³ uvádí, že trestní zákon byl ve sledovaném období (od roku 1961 do roku 1989) celkem osmkrát novelizován. Z hlediska omylu se právní úprava nijak podstatně nerozvíjela. Případy řešené v rámci omylu byly posuzovány pouze na základě totožné právní úpravy, právní nauky a judikatury. Uvedený trestní zákoník byl pouze evoluční, nikoliv však revoluční.

Poslední z uvedených trestních zákonů byl účinný do konce roku 2009. V tomto roce byl přijat nynější zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Pro problematiku omylu je tato aktuální verze zásadní. Příkladem je omluvitelnost právního omylu negativního, jež nebyla v předešlé právní úpravě trestního zákona nijak řešena.

2.2 Skutkový omyl

Omyl skutkový (*error facti*) spočívá ve skutkových okolnostech činu. K těmto skutkovým okolnostem činu lze přiřadit ty, které nejsou formálně vázány na právo. Jedná se o skutečnosti, jež mají přímý vliv na pachatelův omyl. „*Při omylu skutkovém má tedy pachatel nesprávnou představu o skutečnostech podmiňující jeho trestní odpovědnost – buď je nezná, nebo je mylně předpokládá*“, jak uvádí Stočesová.¹⁴

Z výše uvedeného se následně odvozují obecné případy skutkového omylu, a to skutkový omyl negativní a skutkový omyl pozitivní a dále zvláštní případy skutkového omylu (omyl v předmětu útoku, omyl v kauzálním průběhu – aberace a zvláštní případ omylu v kauzálním průběhu).

¹³ GŘIVNA, T. *Trestní právo hmotné*. Komunistické právo v Československu. Brno: Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita, 2009, str. 571

¹⁴ STOČESOVÁ, S. *Omyl v českém a zahraničním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2013, s. 48

2.2.1 Skutkový omyl negativní

„V případě skutkového omylu negativního pachatel nezná okolnost, která náleží k zákonné skutkové podstatě, resp. znakům trestného činu, tzn. takovou okolnost, která podmiňuje jeho trestní odpovědnost.“¹⁵ Zde lze uvést modelový případ spočívající v jednání pachatele, který souloží s čtrnáctiletou dívkou, ač o této skutečnosti nevěděl. Prvotně by byl pachatel podezřelý ze spáchání trestného činu pohlavního zneužití podle § 187 odst. 1 trestního zákoníku „Kdo vykoná soulož s dítětem mladším patnácti let, nebo kdo je jiným způsobem pohlavně zneužije, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až osm let.“

Ke spáchání předmětného trestného činu se však vyžaduje úmyslného zavinění pachatele, který by svým jednáním naplnil všechny znaky skutkové podstaty trestného činu.¹⁶ K odpovědnosti za takovýto trestný čin se vyžaduje úmyslného zavinění, tak jak to vyžaduje subjektivní stránka výše uvedeného trestného činu.

Vzhledem k tomu, že pachatel nevěděl ani si nemohl ověřit skutečnost, že dívka ještě nedovršila patnáctý rok věku, nejednal tak v úmyslu a nebude proto za tento čin odpovídat. K tomuto lze dodat, že v případě, pokud by měl pachatel představu o skutečnosti odpovídající realitě spočívající v tom, že si není jistý věkem dívky, nešlo by v takovém případě o omylu uvažovat, jelikož pachatel věděl o tom, že taková okolnost existovat může, jen si nebyl jistý.

U skutkového omylu negativního je vyloučeno úmyslné spáchání trestného činu. Uvedené vyplývá z § 18 odst. 1 trestního zákoníku, podle něhož „kdo při spáchání činu nezná ani nepředpokládá jako možnou skutkovou okolnost, která je znakem trestného činu, nejedná úmyslně; tím není dotčena odpovědnost za trestný čin spáchaný z nedbalosti.“

„Pachatel nechtěl způsobit následek, který nastal. Nepočítal s tím, nebyl s ním ani smířen. Neví, že faktická okolnost, která podmiňuje trestnost jeho činu, skutečně existuje, takže chybí požadovaná forma zavinění.“¹⁷ Nepřípadá v úvahu ani vědomá nedbalost,

¹⁵ STOČESOVÁ, S. *Omyl v českém a zahraničním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2013, s. 50

¹⁶ MITLÖHNER, M. *Trestní právo hmotné*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010, s. 14

¹⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 201

jelikož chybí vědomostní složka zavinění. „*Takový omyl vylučuje trestní odpovědnost nejen za úmyslný trestný čin, ale rovněž za trestný čin spáchaný z vědomé nedbalosti.*“¹⁸

Jedinou možnou formou zavinění je tedy pouze nedbalost nevědomá. Například pachatel nevěděl, že dovoz živého vepřového dobytka ze zahraničí pro výskyt nakažlivé choroby domácího zvířectva je rizikový v dané zemi, přičemž dovozem prasat zvýšil nebezpečí zavlečení takovéto choroby do České republiky. Jeho nevědomost opět vylučuje zavinění ve formě úmyslu či vědomé nedbalosti, jelikož dle základní skutkové podstaty trestného činu šíření nakažlivé nemoci zvířat dle § 306 odst. 1 trestního zákoníku je pachatelovo jednání trestné i z nedbalosti, bude třeba zkoumat, zda pachatelův negativní omyl vylučují i nedbalost nevědomou, která k naplnění znaků skutkové podstaty daného trestného činu postačí. Bylo by proto nutné se ptát, zda dovozce o skutečnosti, že v zemi odběru zvířat se tato nakažlivá choroba vyskytuje, vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl.¹⁹

„Skutkový omyl negativní o podmínkách trestní odpovědnosti (o znacích skutkových podstat trestných činů), jakož i stran obecných okolností přitěžujících, vylučuje úmysl a vědomou nedbalost, nedotýká se však nedbalosti nevědomé, včetně nedbalosti nevědomé hrubé, jejichž základem takový omyl může být; neznalost okolností skutkových neškodí, nýbrž pachateli prospívá (ignorantia facti non nocet).“²⁰

Opačným příkladem, kdy pachatel (dále jen osoba A) chtěl ke své obhajobě užít skutkového omylu negativního, je protiprávní jednání spočívající v trestném činu krádeže podle § 205 odst. 2 trestního zákoníku.²¹ Osoba A byla odsouzena pro výše uvedený trestný čin, přičemž protiprávní jednání spočívalo v krádeži brzdových špalků z dřevěných palet, a to z areálu Českých drah, kdy tyto následně pachatel naložil do svého auta a chtěl z místa odjet pryč. Těsně před odjezdem z místa byl však na místě zadržen pracovníkem ostrahy areálu. Tohoto jednání se dopustil i přesto, že již byl v minulosti za obdobné jednání pravomocně odsouzen.

Následně si obviněný podal odvolání, načež nadřízený soud jeho odvolání jako nedůvodné zamítl. U soudu se osoba A hájila tím, že se dopustila skutkového omylu

¹⁸ NOVOTNÝ, F. *Trestní právo hmotné*, Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2004, s. 89

¹⁹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 255

²⁰ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurz trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 263

²¹ Usnesení pod čj. 22 Tdo 1518/2012. Nejvyšší soud ČR – senát. [cit. 9. 1. 2013]

negativního, a to na základě skutečností, že dané brzdové špalky chtěla pouze přemístit, jelikož nabyla dojmu, že vzhledem k tomu, že byly palety volně položené a že areál Český drah nebyl nijak oplocen, jednalo se pouze o šrot, a tedy nabyl dojmu, že brzdové špalky nejsou majetkem Českých drah.

Státní zástupce dovedl, že činnost osoby A spočívající v naložení brzdových špalků do svého auta svědčí o spáchání trestného činu ve stádiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku. Dále vzhledem ke skutečnostem, že se uvedeného jednání dopustil dotyčný ve 02:30 hod. ráno, předmětný areál byl hlídán bezpečnostní službou, do areálu vjel svým vozidlem a také z důvodu, že se na předmětné dřevěné paletě nacházel nápis „brzdové špalíky – dobré“, nemohla osoba A jednat ve skutkovém omylu negativním, jelikož všechny popsané skutečnosti nasvědčují tomu, že předmětné jednání učinil pachatel úmyslně a byl si vědom všech skutečností.

2.2.2 Skutkový omyl pozitivní

V případě skutkového omylu pozitivního si pachatel myslí, že naplnil všechny znaky skutkové podstaty trestného činu, ale ve skutečnosti některý ze znaků chybí. Příkladem může být situace, kdy si pachatel myslí, že trpí pohlavní nemocí, přičemž se rozhodne pohlavním stykem s dalšími osobami tuto nemoc šířit. Tímto jednáním by se mohl dopustit trestného činu ohrožení pohlavní nemocí podle § 155 trestního zákoníku. Vzhledem k tomu, že ale žádnou pohlavní chorobou netrpí, nemůže znaky skutkové podstaty takového trestného činu naplnit.

V takovém případě se názorně uplatní zásada, kterou uvádí Šámal²² a to, že neznalost okolností skutkových neškodí, nýbrž prospívá pachateli. Vzhledem k tomu, že se v daném případě jedná o nezpůsobilý pokus trestného činu, bude na místě posoudit společenskou škodlivost pachatelova jednání.

Dle Stočesové²³ přestože nedošlo k dokonání trestného činu, vycházíme z toho, že pachatel by měl být postihován za to, co si představuje a k čemu jeho úmysl směřuje. Pachatel se tedy pokoušel spáchat trestný čin, ale k jeho dokonání nedošlo z důvodu jeho omylu. Proto by mělo být pachatelovo jednání posouzeno jako pokus trestného činu. Pachatel si daný trestný čin představoval a jeho úmysl směřoval k dokonání takového trestného činu. Hlavním důvodem **subjektivní teorie** řešení pozitivních skutkových

²² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 203

²³ STOČESOVÁ, S. *Omyl v českém a zahraničním právu.* Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2013, s. 53

omylů je fakt, že pokud by okolnost, kterou pachatel mylně předpokládal, opravdu nastala, naplnil by svým jednáním všechny znaky skutkové podstaty trestného činu.

Naopak zastánci **objektivní teorie**²⁴ tvrdí, že vzhledem k neexistenci skutkové okolnosti zakládající znak nějakého trestného činu nemůže být takový čin dokonán. Z téhož důvodu nepřipouštějí ani možnost, že by se mohlo jednat o trestný čin. „*Vycházejíc z objektivní teorie by nebylo možné trestně postihnout například kapsáře, který v úmyslu zmocnit se cizí věci sáhl do kapsy poškozeného, která byla ovšem v té chvíli prázdná. Scházela by tu totiž objektivní skutkové podstata krádeže.*“²⁵

Dále dle Kratochvíla²⁶ skutkový omyl pozitivní o podmínkách trestní odpovědnosti (o znacích skutkových podstat trestných činů), jakož i stran obecných okolností přitěžujících, znamená zpravidla odpovědnost za pokus, nebo jen za mírnější trestný čin, nejde-li o trestný čin z nedbalosti, anebo představuje přitěžující okolnost v zákoně neuvedenou.

Trestní odpovědnost za mírnější trestný čin, nejde-li o trestný čin spáchaný z nedbalosti, v kontextu § 18 odst. 2 trestního zákoníku, se zakládá na podmínkách obsažených ve znacích privilegované skutkové podstaty trestného činu. Příkladem použití mírnějšího trestného činu by byla situace, kdy pachatel při úmyslném usmrcení jiného mylně předpokládal předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného, a proto jej zabil. S ohledem na tuto skutečnost bude trestně odpovědný za trestný čin zabití podle § 141 odst. 1 trestního zákoníku, nikoli za přísnější trestný čin vraždy podle § 140 odst. 1 trestního zákoníku.²⁷

Stočesová²⁸ v kontextu § 18 odst. 3 trestního zákoníku, kdy pachatel mylně předpokládal skutkové okolnosti, které by naplňovaly znaky přísnějšího trestného činu, uvádí jednání pachatele, které spočívá v krádeži ručního trezoru z kanceláře. Pachatel, který se zmocňuje trezoru, má za to, že se v něm nachází finanční hotovost nejméně ve výši 150 tis. Kč. Ve skutečnosti se ale v příručním trezoru nachází pouze 20 tis. Kč.

²⁴ MIŘIČKA, A. *Trestní právo hmotné. Část obecná a zvláštní*. Praha: Nákladem Spolku československých právníků “Všehrd“, 1934, s. 62

²⁵ MIŘIČKA, A. *Trestní právo hmotné. Část obecná a zvláštní*. Praha: Nákladem Spolku československých právníků “Všehrd“, 1934, s. 63

²⁶ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurz trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 265

²⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 256

²⁸ STOČESOVÁ, S. *Omyl v českém a zahraničním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2013, s. 55

V případě, že by byl pachatel srozuměn se skutečností, že se v trezoru nachází pouze 20 tis. Kč, byl by trestně odpovědný za trestný čin krádeže podle § 205 odst. 1 trestního zákoníku. Vzhledem ke skutečnosti, že pachatel mylně předpokládal, že se v trezoru nachází výše uvedených 150 tis. Kč, ač tomu tak nakonec nebylo, bude za použití § 18 odst. 3 trestního zákoníku trestně odpovědný pokusem trestného činu krádeže podle § 205 odst. 1, 3 písm. a) trestního zákoníku.

Opačný případem může být skutek spočívající v tom, že policista v civilním oděvu v době mimo službu uviděl v obchodě osobu (dále jen osoba A), o které z osobní znalosti věděl, že prochází pátráním z důvodu nenastoupení do výkonu trestu odnětí svobody, čímž z její strany došlo k naplnění znaků trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) trestního zákoníku.²⁹

Před započítáním zákroku se policista slovně i předložením služebního průkazu prokázal jako příslušník Policie České republiky. Poté jej ale osoba A udeřila a strhla na zem, když se jí policista snažil zadržet.

Vzhledem k tomu, že policista byl v době incidentu mimo službu, byl limitován ve svých oprávněních³⁰, neboť policista má povinnost konat i v době mimo službu, je-li bezprostředně ohrožen život, zdraví nebo svoboda osoba anebo majetek nebo došlo-li k útoku na tyto hodnoty. Z tohoto vyplývá, že zákrok proti osobě A neodpovídal výše uvedeným hodnotám, které má policista za povinnost v době mimo službu chránit.

Na základě výše uvedeného shledal soud ve věci skutkový omyl pozitivní podle § 18 odst. 3 trestního zákoníku s odkazem na to, že osoba A při spáchání činu mylně předpokládala skutkové okolnosti naplňující znaky přísnějšího úmyslného trestného činu, proto byla potrestána pouze za pokus tohoto přísnějšího trestného činu. V daném případě byla soudem uznána vinnou pokusem trestného činu násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku.

Proti rozsudku si osoba A podala odvolání k nadřízenému soudu, který odvolání zamítl. Následně si osoba A podala dovolání k Nejvyššímu soudu z důvodu, že policista v civilním oděvu v době mimo služební dobu nepoživá ochrany úřední osoby, proto jeho jednání nemohlo být posouzeno ani jako pokus trestného činu násilí proti úřední osobě.

²⁹ Usnesení pod čj. 7 Tdo 653/2013. Nejvyšší soud ČR – senát. [cit. 5. 1. 2021]

³⁰ § 10 odst. 2 zákona č. 273/2008 Sb., zákon o Policii ČR

Nejvyšší soud shledal dovolání jako důvodné, neboť policista nevykonával svou pravomoc, a tudíž nemohl ani požívat ochrany úřední osoby, načež nebyly splněny podmínky stanovené v § 127 odst. 2 trestního zákoníku, podle nichž je k trestní odpovědnosti a ochraně úřední osoby podle jednotlivých ustanovení trestního zákona vyžadováno, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s její pravomocí a odpovědností. Vzhledem k závěru, k němuž dospěl Nejvyšší soud, se ve výše popsáném případě nejednalo o skutkový omyl pozitivní podle § 18 odst. 3 trestního zákona.

2.2.3 Skutkový omyl o okolnostech vylučující protiprávnost

Trestní zákoník v obecné části upravuje některé z okolností vylučující protiprávnost. Jsou to situace podobající se trestným činům, avšak z důvodu chybějící protiprávnosti se o trestný čin nejedná. „*Trestní odpovědnost vyžaduje jednak existenci znaků skutkové podstaty (a dalších znaků trestného činu), jednak absencí okolností vylučující protiprávnost, což musí být zahrnuto i subjektivní stránkou jednání pachatele.*“³¹

Mezi okolnosti vylučující protiprávnost patří nutná obrana (§ 28 trestního zákoníku), krajní nouze (§ 29 trestního zákoníku), svolení poškozeného (§ 30 trestního zákoníku), přípustné riziko (§ 31 trestního zákoníku) a oprávněné použití zbraně (§ 32 trestního zákoníku).

Nejde však o uzavřený katalog všech důvodů vyloučené protiprávnosti. K dalším, jak například uvádí Novotný³², patří výkon práva a plnění povinností, výkon povolání a jiné dovolené činnosti, beztrestnost agenta a další.

Skutkový omyl o okolnostech vylučující protiprávnost se taktéž rozděluje na negativní a pozitivní.

Negativní skutkový omyl o okolnostech vylučující protiprávnost představuje situaci, kdy se pachatel mylně domníval, že jednání, které činí, nespadá do oblasti okolností vylučující protiprávnost, tedy si myslí, že jeho jednání je trestné. Například pachatel neví, že osobu, kterou fyzicky napadá, je terorista, který jeho a osoby nacházející se v okolí bezprostředně ohrožuje na životě tím, že chce odpálit bombu.

³¹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 315

³² NOVOTNÝ, F. a kol. *Trestní právo hmotné.* 4. vydání. Praha: Aleš Čeněk, s.r.o., 2017, s. 142

Stočesová³³ uvádí případ, kdy myslivec M pátrá v lese a narazí přitom na svého kolegu S, za kterým mu odešla jeho žena. Myslivec M v zápalu zuřivosti namířil svou loveckou zbraň na kolegu S a vystřelil na něj, čímž ho usmrtil. S tímto jednáním byl myslivec M plně srozuměn. Myslivec M však nevěděl, že se jeho bývalá žena s kolegou S rozešla s úmyslem se k němu navrátit zpět. Proto kolega S v žárlivosti ve stejnou chvíli namířil na myslivce M, kterého měl v úmyslu také zastřelit. Této skutečnosti si ale myslivec M nevšiml.

K problematice skutkového omylu negativního o okolnostech vylučující protiprávnost se vyjádřilo více autorů s rozlišnými názory hlavně z důvodu, že tento druh omylu není výslovně upraven v trestním zákoníku. Kallab³⁴ k této situaci přistupuje tak, že ač pachatel prvotně zamýšlel spáchat trestný čin a dále tak i učinil (z příkladu Stočesové myslivec M střílel na kolegu S s úmyslem ho usmrtit), neshledává jeho jednání trestným, a to v důsledku negativního omylu o okolnosti vylučující protiprávnost.

Dle Kallaba jednal myslivec M v nutné obraně, i když vystřelil ze své zbraně první s úmyslem kolegu S usmrtit, a to pouze na základě skutečnosti, že na něj kolega S zamířil také. Z tohoto názoru vyplývá, že jednání myslivce M by ospravedlnil jeho omyl, který mu v konečném důsledku zachránil život. Uvedení právního názoru Kallaba je pouze nahlédnutím do minulosti.

Kratochvíl³⁵ uvádí, že pachatel trestného činu, který nezná okolnosti vylučující odpovědnost, nemůže být nositelem vůle k nutné obraně. Pachatel je tedy odpovědný tak, jako by okolnosti vylučující protiprávnost neexistovaly (tedy za dokonáný trestný čin či jeho způsobilý pokus). Zpětně k případu Stočesové by myslivec M byl trestně odpovědný pro trestný čin vraždy.

Jednání pachatele v důsledku negativního skutkového omylu o okolnostech vylučující protiprávnost někteří autoři ospravedlňují a jiní nikoliv. Ospravedlňují ho na základě existence těchto samotných okolností vylučující protiprávnost, nebo naopak jednání pachatel zavrhuje z důvodu, že osoba aby jednala v rámci nutné obrany, či jiných okolností vylučující protiprávnost, musí nebo by aspoň měla vědět, že tak činí.

³³ STOČESOVÁ, S. *Omyl v českém a zahraničním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2013, s. 84

³⁴ KALLAB, J. *Trestní právo hmotné platné v zemi české a moravskoslezské: část obecná i zvláštní*. Praha: Melantrich, 1935, s. 68

³⁵ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné, obecná část*. 3. přepracované a doplněné vydání, Brno: Masarykova univerzita, 2002, 366

Tzv. náhoda, kterou skupina hájící výsledek (dokonaný trestný čin či jeho způsobilý pokus) skutkového omylu o okolnostech vylučující protiprávnost haní, neodpovídá tvrzení, že pachatel musí vycházet z vůle k okolnosti vylučující protiprávnost. Z téhož důvodu nepostačí, aby byl pouze objektivním obráncem.

Výše uvedenou náhodu použil Klapal³⁶ ve svém oponování tomuto postoji. Podle něj z uvedené náhody profituje i pachatel u pozitivního skutkového omylu o podmínkách trestní odpovědnosti (pachatel střílí do mrtvoly, domnívaje se, že jde o živého člověk). A stejně tak se u pozitivního skutkového omylu o podmínkách trestní odpovědnosti započítává pachateli k dobru okolnost, že objektivně neexistuje objekt trestného činu, i když o tom pachatel nevěděl. U tohoto omylu jeho kvalifikace jako nezpůsobilého pokusu trestného činu nikoho nezaráží. Negativní skutkový omyl o okolnostech vylučující protiprávnost a pozitivní skutkový omyl o podmínkách trestní odpovědnosti jsou podle Klapala dvě strany téže mince.

Ke svému tvrzení použil tentýž autor příklad okolnosti vylučující protiprávnosti – svolení poškozeného dle § 30 trestního zákona. Komparací skutkového omylu negativního o okolnostech vylučující protiprávnost a pozitivního skutkového omylu se snaží přiblížit a znázornit pohledy na daný skutek se stejným závěrem. „*Osoba A se rozkmotří s osobu B a ta je nucena opustit užívaný byt. Osoba B má ještě klíče od daného bytu a rozhodne se vrátit pro hodinky, proto volá osobě A a žádá ji o svolení. Osoba A je ale v zahraničí a do telefonu osobě B sdělí, že si nic takového nepřeje, že má počkat až se vrátí z ciziny. Osoba A si následně věc rozmyslí a rozhodne se, že vstup do svého bytu osobě B přece jen dovolí. Osoba A se ale nemůže osobě B dovolat, proto zavolá její sekretářce, ať osobě B vyřídí, že si klidně může do bytu pro hodinky dojít. Sekretářka ovšem vzkaz zapomene vyřídít. Osoba B vzdor tomu, že o souhlasu neví, si do bytu pro hodinky dojde.*“³⁷

Z formálního hlediska Klapal na věc pohlíží tak, že se jedná o pozitivní skutkový omyl o (pozitivních) podmínkách trestní odpovědnosti (pachatel se domníval, že naplňuje znak neoprávněnosti, i když jeho vstup vzhledem k existujícímu svolení objektivně neoprávněná nebyl) nebo že se jedná o negativní skutkový omyl o okolnosti vylučující

³⁶ KLAPAL, V. *Negativní skutkový omyl o okolnostech vylučující protiprávnost*, Trestněprávní revue č. 5/2012, Praha: C.H. Beck, s. 112 [cit. 7. 1. 2021]

³⁷ KLAPAL, V. *Negativní skutkový omyl o okolnostech vylučující protiprávnost*, Trestněprávní revue č. 5/2012, Praha: C.H. Beck, s. 112 [cit. 16. 5. 2012]

protiprávnost (pachatel se domnívá, že nemá svolení poškozeného, ačkoli toto objektivně dáno bylo).

Stejnou myšlenku uvádí i Novotný³⁸, který stanoví význam negativního skutkového omylu o okolnostech vylučující protiprávnost na stejnou rovinu jako pozitivní skutkový omyl o skutečnostech tvořící znaky trestného činu. Pachatel sice nezná určitou skutečnost vylučující jeho trestní odpovědnost, ale i tak jedná v úmyslu spáchat trestný čin, a proto by mohl být trestně odpovědný za pokus trestného činu.

Pozitivním skutkovým omylem o okolnostech vylučující protiprávnost lze označit situaci opačnou. Pachatel se mylně domnívá, že jeho jednání spadá do oblasti okolností vylučující protiprávnost, ale není tomu tak. Tomuto odpovídá i znění § 18 odst. 4 trestního zákoníku „kdo při spáchání činu mylně předpokládá skutkovou okolnost, která vylučuje jeho protiprávnost, nejedná úmyslně, tím není dotčena odpovědnost za trestný čin spáchaný z nedbalosti“.

Případ pozitivního skutkového omylu o okolnostech vylučující protiprávnost spočívá v situaci, kdy pachatel fyzicky napadne podle něj vinou osobu, neboť se mylně domnívá, že na něj tato osoba útočí, avšak ve skutečnosti tomu tak není. V praxi se může jednat o případ, kdy žena jde večer sama parkem a k ní zezadu přistupuje cizí muž. Žena v domněnku, že se jí cizí muž chystá přepadnout, se otočí a nastříká mu pepřový sprej do očí. Muž však nebyl útočník, neboť se šel jen ženy pouze zeptat na směr cesty.

Ve výše uvedeném případě se jedná o tzv. putativní nutnou obranu, jak uvádí Šámal.³⁹ Putativní nutná obrana vylučuje úmysl. V úvahu může přijít pouze nedbalostní jednání.

„Pozitivní omyl o okolnostech vylučující protiprávnost má tedy stejné právní důsledky jako negativní omyl skutkový.“⁴⁰

Vzhledem k tomu, že pachateli chybí vědomí protiprávnosti jeho jednání, nejedná proto úmyslně. *„Vědomí protiprávnosti zpravidla nepodmiňuje trestní odpovědnost pachatele, nicméně vyžaduje se, aby znal tyto skutkové okolnosti, z nichž se protiprávnost*

³⁸ NOVOTNÝ, O. a kol. Trestní právo hmotné, Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, s 245

³⁹ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I+II – velký komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 256

⁴⁰ NOVOTNÝ, O. a kol. Trestní právo hmotné, Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, s 246

*odvozuje, což hovoří proto, aby pozitivní skutkový omyl byl vnímán jako typ skutkového omylu.*⁴¹

Dalším případem může být skutek, který spočíval v domněnce pachatele, že jedná v rámci putativní nutné obrany.⁴² Obviněný měl pod vlivem alkoholu před nejméně třemi dalšími osobami fyzicky napadnout poškozeného, kterému tak způsobil monokl a několikanásobnou zlomeninu dolní čelisti, přičemž způsobená zranění si vyžádala léčení v délce trvání 8 týdnů. Za výše uvedené jednání byl dotyčný odsouzen pro trestný čin výtržnictví dle § 358 odst. 1 trestního zákoníku a ublížení na zdraví dle § 146 odst. 1, 3 trestního zákoníku.

Proti rozsudku si pachatel podal odvolání, načež jej následně nadřízený soud zamítl. Následně si pachatel podal dovolání k Nejvyššímu soudu z toho důvodu, že ve svém jednání shledává pozitivní skutkový omyl o okolnostech vylučující protiprávnost ve vztahu k užití nutné obrany. Tvzení odůvodnil skutečností, že poškozeného napadl pouze jednou ranou do oblasti levé strany tváře, a to z důvodu, že jednání poškozeného vyhodnotil jako bezprostředně hrozící útok. Na základě této skutečnosti by měl být dle pachatele daný skutek kvalifikován pouze jako těžké ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1 trestního zákoníku.

Nejvyšší soud pachatelovo dovolání zamítl s odůvodněním, že se v posuzované věci o pozitivní skutkový omyl o okolnostech vylučující protiprávnost dle § 18 odst. 4 trestního zákoníku nejednalo. Rozhodl tak na základě skutečnosti, že nebyl shledán žádný útok ze strany poškozeného na zájmy chráněné trestním zákonem. Pachatel, který vstupoval do rozepře mezi poškozeným a další osobou, se nevystavoval přímo hrozícímu útoku, který by musel odvracet výše uvedeným fyzickým napadením. Mezi poškozeným a třetí osobou docházelo podle učiněných zjištění pouze ke strkanici.

2.2.4 Zvláštní případy skutkového omylu

Zvláštními případy skutkového omylu jsou omyl v předmětu útoku a dále dva omyly v oblasti kauzálního průběhu – aberace a zvláštní případ omylu v kauzálním průběhu. Toto dělení je zapříčiněno svou specifičností. „*Na rozdíl od omylů rozebraných*

⁴¹ STOČESOVÁ, S. *Omyl v českém a zahraničním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2013, s. 87

⁴² Usnesení pod čj. 6 Tdo 496/2019. Nejvyšší soud ČR – senát. [cit. 5. 1. 2021]

výše, z nichž některé podléhají pozitivní právní úpravě v trestním zákoníku, zvláštní případy skutkového omylu upraveny nejsou.⁴³

Prvním zvláštním případem skutkového omylu je **omyl v předmětu útoku** (*error in persona vel in objecto*). Jedná se o situaci, kdy se pachatel dopouští omylu v určité osobě nebo věci (v majetkovém slova smyslu), tedy v jejich totožnosti či individualizaci. Příkladem omylu v předmětu útoku může být jednání spočívající ve střelbě pachatele na určitou osobu, kterou si usmyslel zastřelit (kterou si označil za cíl), ale místo ní zastřelí osobu jinou, která cílem být neměla. Z tohoto lze odvodit, že omylem v důsledku zaměnění totožnosti osob usmrtil osobu jinou. Tato situace nemá žádný vliv na posuzování trestnosti pachatelova jednání (*error in persona vel in objecto non nocet*). V jiném případě míří pachatel během honu na osobu, kterou má za svého otce, jehož chce zastřelit. Následně vystřelí a osobu usmrtí. Poté se ale dozví, že osoba, na kterou vystřelil, není jeho otec, ale pouze další účastník honu.⁴⁴

Pachatel se zde mýlí v identitě nebo vlastnostech věci nebo osoby, na kterou útočí. Tak tomu bude v případě, kdy pachatel chtěl usmrtit milence své ženy, a čekal na něj proto venku před domem. Z domu vyšel muž, pachatel na něj vystřelil a ukázalo se, že to byl soused, který šel vynést smetí. Jde-li při takovém omylu o okolnost z hlediska trestní odpovědnosti bezvýznamnou nebo je-li pravá skutečnost nahrazena v pachatelově představě skutečností stejně významnou, nemá takový omyl právní význam. Obhajoba pachatele, že souseda usmrtit nechtěl, je tak lichá a skutek bude stejně posouzen jako trestný čin vraždy podle § 140 trestního zákoníku.⁴⁵

„O omylu v předmětu útoku jakožto zvláštním případě skutkového omylu se hovoří tehdy, pokud se pachatel mýlí pouze v identitě předmětu útoku, který má jinak stejnou právní kvalitu, jakou vyžaduje skutková podstata daného trestného činu. Tak je tomu například v tom případě, kdy pachatel má za to, že útočí na člověka, přičemž tato představa je shodná se skutečností. Domnívá se, že jde o člověka A, fakticky se ovšem jedná o člověka B.“⁴⁶

Z podstaty tohoto zvláštního omylu o předmětu útoku nelze vyloučit úmysl. Pachatel chtěl od samého počátku usmrtit člověka. I v dalším případě, který uvádí

⁴³ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 260

⁴⁴ STOČESOVÁ, S. *Omyl v českém a zahraničním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2013, s. 59

⁴⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 66

⁴⁶ STOČESOVÁ, S. *Omyl v českém a zahraničním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2013, s. 60

Kratochvíl⁴⁷, spočívá jednání pachatele v úmyslném útoku na úřední osobu, přičemž ten ve skutečnosti napadne místo policisty příslušníka bezpečnostní agentury. Pachatel by byl trestně odpovědný za pokus trestného čin násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku.

Dalším případem zvláštního skutkového omylu tentokrát v souvislosti s kauzálním průběhem je **aberace** (*aberratio ictus*).

Na rozdíl oproti výše uvedenému omylu v předmětu útoku pachatel vystřelí na osobu A, ale na základě odchylky, kterou pachatel nemohl nikterak ovlivnit (například se střela odrazí od stěny), zasáhne osobu B a tu zraní. Z jednání pachatele vyplývá jiný následek, nežli pachatel chtěl. Vůči osobě A se jedná o pokus trestného činu vraždy (úmyslně jí chtěl usmrtit), vůči osobě B by se jednalo například dle způsobeného účinku o trestný čin těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti.

Dle Jelínka⁴⁸ následek, který vyplynul z jednání pachatele a který je jiný, než si pachatel představoval, neprospívá pachateli a nevylučuje jeho zavinění. Stejný závěr u totožného příkladu uvádí Kratochvíl⁴⁹, který aberaci právně posuzuje jako pokus či dokonáný úmyslný trestný čin vůči osobě A spáchaný v jednočinném souběhu s dokonáným nedbalostním trestným činem vůči osobě B.

Pachatel se mýlí v kauzálním průběhu, který se podstatně odchýlil od jeho původní představy. Jeho představa se tak ani v obecných rysech nekryje se skutečností. Například podváděný manžel zašle milenci své ženy k narozeninám otrávenou láhev whisky s nápisem "Jen pro tebe". Ten ji však, nic netuše, daruje svému nadřízenému, který se napije a zemře. Pachateli se tak přičítá pokus dolůzního trestného činu vůči milenci (§ 21 odst. 1, § 140 trestního zákoníku) a dokonáný kulpózní trestný čin proti jeho nadřízenému (§ 143 trestního zákoníku).⁵⁰

Třetím příkladem zvláštního skutkového omylu je zvláštní případ **omylu v kauzálním průběhu** (*dolus generalis*). Tento omyl spočívá v tom, že pachatel namíří

⁴⁷ KRATOCHVÍL, V. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 319

⁴⁸ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*, 2. aktualizované vyd. Praha: Linde a.s., 2006, s. 231

⁴⁹ KRATOCHVÍL, V. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 320

⁵⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 66

útok proti osobě, tento útok osobu postihne, ale zásadně jiným způsobem, nežli se si pachatel představoval.

Dle Stočesové⁵¹ se pojem *dolus generalis* užívá pro zvláštní konstelaci. Pachatel **prvním dílčím aktem (útokem), resp. prvním jednáním**, v úmyslu způsobit určitý následek, resp. účinek, na individualizovaném předmětu útoku, tento účinek dle své představy způsobí, ale ve skutečnosti tento následek nastane až následným dílčím aktem a **následným jednáním**, jehož účelem je zpravidla zahlazení stop činu. Pachatel se tak specifickým způsobem mýlí o průběhu příčinné souvislosti mezi jeho jednáním a vzniklým následkem. Původně zamýšlený následek sice nastává, ale v důsledku jiného kauzálního průběhu, než jaký si pachatel v době prvního aktu (jednání) a v podstatě i v momentě aktu (jednání) následného představoval.

Příkladem tohoto zvláštního případu omylu v kauzálním průběhu může být situace, ve které pachatel chce zabít osobu úderem kladiva do hlavy a poté mrtvolu hodit do studny. Úderem kladiva však osobu neusmrtí, ta pouze upadne do stavu bezvědomí, kdy smrt osoby nastane až v okamžiku, kdy je mrtvola hozena pachatelem do studny a zde se osoba následně utopí. Pachatel se domnívá, že osoba, kterou udeřil kladivem do hlavy, je již po smrti a do studny již proto hází osobu mrtvou.

Dle Jelínka⁵² se takové případy posoudí jako jeden dokonáný trestný čin vraždy, pokud pachatel alespoň v hrubých rysech počítal s vývojem příčinné souvislosti tak, jak nastala. Pachatel měl již předem připravený plán spočívající s likvidací osoby (pro jistotu jí hodí ještě do studny, pro případ, že by ještě žila). Jestliže se však úmysl pachatele neshodoval se smrtícím jednáním, skutek se posoudí jako pokus vraždy v jednočinném souběhu s těžkým ublížením na zdraví.

Novotný⁵³ uvádí příklad, kdy pachatel nalije svému politickému oponentovi do nápoje jed a poté, co poškozený upadne do bezvědomí, tělo poškozeného vhodí do ledové řeky. Následně vyjde najevo, že smrt nastala utonutím. Pokud měl pachatel od počátku v úmyslu poškozeného zavraždit a následně se zbavit mrtvého těla, jednal od počátku v tzv. všeobecném úmyslu a skutek se posoudí vcelku jako dokonáný čin vraždy. Pokud se však nepodaří všeobecný úmysl pachateli prokázat, pak je celou situaci třeba

⁵¹ STOČESOVÁ, S. *Omyl v českém a zahraničním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2013, s. 64

⁵² JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*, 2. aktualizované vyd. Praha: Linde a.s., 2006, s. 232

⁵³ NOVOTNÝ, F. a kol. *Trestní právo hmotné*, 4. vydání, Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2017, s. 140

kvalifikovat jako dva oddělené skutky – první skutek spočívající v podání jedu jako pokus trestného činu vraždy a druhý skutek spočívající ve vhození domněle mrtvého těla do vody jako trestný čin usmrcení z nedbalosti.

2.3 Omyl právní

Jak již název tohoto omylu napovídá, jedná se o omyl související s právní úpravou či právním posouzením dané situace. „*Právní omyl spočívá v neznalosti nebo mylném výkladu norem trestního práva nebo právních norem mimotrestních relevantních pro trestněprávní posouzení.*“⁵⁴ Šámal⁵⁵ k tomuto uvádí, že nejde prvotně o konkrétní znalost právních norem, ale o vědomí či nevědomí protiprávnosti činu.

Dále zde platí zásada vycházející z římského práva *ignorantia iuris nocet* (neznalost zákona škodí a nikoho neomlouvá). Každý má povinnost seznámit se s obsahem norem trestního práva. Situace se liší v případě právního omylu stran protiprávnosti činu, pokud tato povinnost pramení z mimotrestních norem, a to na základě blanketní nebo odkazovací povahy skutkové podstaty trestného činu, přičemž u těchto je třeba zjišťovat potenciální omluvitelnost pachatelova omylu.⁵⁶

„*Jak u omylu skutkového, tak i u omylu právního dělíme tento na právní omyl negativní a právní omyl pozitivní. Omyl právní spočívá v neznalosti právních otázek, tj. osoba při znalosti všech rozhodných skutkových okolností neví, že jedná protiprávně. Pokud se osoba mylně domnívá, že určitý skutek je trestným činem, jedná o pozitivní právní omyl. Pokud naopak osoba neví, že určitý čin je protiprávní, pak se jedná o negativní právní omyl. Negativní právní omyl u mladistvého je upraven v § 11 odst. 1 písm. b) zákona o soudnictví ve věcech mládeže.*“⁵⁷

Trestní zákoník explicitně upravuje ve svém § 19 pouze první případ, a to právní omyl negativní. Druhý neupravený příklad nemá žádné trestněprávní konsekvence, což plyne ze zásady *nullum crimen sine lege* (není trestu bez zákona), neboť se v případě pozitivního právního omylu jedná o putativní delikt.⁵⁸

⁵⁴ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*, 2. aktualizované vyd. Praha: Linde a.s., 2006, s. 233

⁵⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 209

⁵⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 211

⁵⁷ NOVOTNÝ, F. a kol. *Trestní právo hmotné*, 4. vydání, Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2017, s. 140

⁵⁸ RICHTER, M. *Právní omyl v trestním zákoníku – co lze pod něj podřadit a jak přistupovat k posuzování jeho vyvarovatelnosti*. *Trestněprávní revue* č. 6/2018, Praha: C.H. Beck, s. 131 [cit. 10. 1. 2021]

Trestní zákoník definuje právní omyl jako nedostatek vědomí protiprávnosti činu při jeho spáchání. Absence vědomí protiprávnosti je dána tehdy, pokud pachatel při plné znalosti rozhodných skutkových okolností neví, že jeho jednání je zakázané. O trestnosti svého činu pachatel vědět nemusí (vědomí protiprávnosti, nikoli vědomí trestnosti vlastního jednání).⁵⁹

2.3.1 Právní omyl negativní

Ustanovení § 19 odst. 1 trestního zákoníku odstraňuje zřejmý nedostatek předcházející úpravy právního omylu pachatele trestného činu. Dle Šámala⁶⁰ omyl právní negativní, doposud řešený bez ohledu na povahu protiprávnosti činu jen mechanicky podle zásady neznalost zákona neomlouvá, nebyl příliš vstřícný k zásadě trestní odpovědnosti za vinu. Přístup trestního zákoníku je tedy nepochybně v souladu s požadavky na prohlubování legality trestního práva hmotného, jakož i na větší koherentnost trestního práva, nehledě na výrazné přiblížení se standardu moderních evropských trestních kodexů právě touto cestou.

O právní omyl negativní půjde, pokud pachatel jedná a neví, že jeho jednání je trestné. Při svém jednání neví, že naplnil skutkovou podstatu nějakého trestného činu, že jeho jednání může být trestněprávně postižitelné.

Na jedné straně právního omylu negativního se nachází omyl o trestnosti činu týkající se norem trestních (těch, které jsou obsaženy v trestním zákoníku), na straně druhé pak omyl o protiprávnosti činu týkající se norem mimotrestních, kterých se trestní zákoník dovolává (blanketní či odkazovací ustanovení) anebo se jich trestní zákoník nedovolává (normativní znaky skutkové podstaty trestného činu).

Příkladem **právního omylu negativního o trestnosti činu týkající se norem trestních** může být situace, kdy si osoba pořídí psa a mylně se domnívá, že se svým zvířetem může nakládat, jak uzná za vhodné. Proto svého psa týrá a následně ho usmrtí. Osoba tak učinila vzhledem ke skutečnosti, že jí není znám trestný čin týrání zvířat podle § 302 odst. 1, 2 písm. b) trestního zákoníku a mylně se domnívala, že takové jednání není trestné.

⁵⁹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 205

⁶⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 259

Dle Kratochvíla⁶¹ skutečnost, že osoba nevěděla o trestní normě nacházející se ve zvláštní části trestního zákoníku, jí nijak neomlouvá. Vztah trestní normy k osobě, která usmrtila svého psa, se nezkoumá, jelikož neznalost zákona nikoho neomlouvá a naopak škodí.

Ve výše uvedeném případě se tedy osoba mohla velmi snadno omylu vyvarovat zejména tím, že je její povinností se s trestní normou seznámit, tak jak jí norma ukládá. V případě, že by tak učinila, byla by jí zřejmá skutečnost, že se svým psem nemůže nakládat dle svého uvážení.

Pachatele neomlouvá neznalost norem trestních (již uvedené usmrcení týraného zvířete nebo pomluva či pojem úřední osoba) nebo neznalost podzákoných prováděcích právních předpisů k trestnímu zákoníku.⁶²

Další příklad z judikatury⁶³ spočívá v jednání pachatele, který i přes vyslovený zákaz řízení všech motorových vozidel správním orgánem, proti jehož rozhodnutí si podal správní žalobu, řídil osobní motorové vozidlo. Za uvedené jednání byl odsouzen pro trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku.

Pachatel se hájil tím, že jednal v právním omylu negativním vzhledem ke skutečnosti, že očekával rozhodnutí své správní žaloby ke správnímu orgánu ve svůj prospěch, a tudíž tak považoval předmětné rozhodnutí za neplatné a nerespektoval jej. *„Každému dospělému duševně zdravému člověku musí být jasné, že občan nemůže pravomocné a vykonatelné rozhodnutí orgánu veřejné moci podle své úvahy respektovat či nerespektovat na základě toho, že s takovým rozhodnutím vnitřně nesouhlasí“*⁶⁴

K tomuto lze uvést, že posouzení toho, že pachatel neví, že jeho čin je protiprávní, bude pouze jen ve výjimečných případech. *V případě, že pachatel opravdu neměl možnost zjistit, že jeho jednání je protiprávní, jeho vina by měla odpadnout, což je možné odvodit i z principů právního státu, kde má mít každý možnost zjistit, co je platným právem, a*

⁶¹ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurz trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 311

⁶² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 260

⁶³ Usnesení pod čj. 8 Tdo 325/2012. Nejvyšší soud ČR – senát. [cit. 5. 1. 2012]

⁶⁴ Usnesení pod čj. 8 Tdo 325/2012. Nejvyšší soud ČR – senát. [cit. 5. 1. 2012]

*pokud takovou možnost v určitém případě nemá, neměl by ho stát trestat za to, že podle práva, které nezná, nejedná.*⁶⁵

Druhou stranou právního omylu negativního je **omyl o protiprávnosti činu týkající se norem mimotrestních**. Jedná se o mimotrestní normy, kterých se buď trestní zákoník dovolává či nikoliv. Normy, kterých se trestní zákoník nedovolává, jsou obsaženy ve skutkové podstatě trestného činu.

*„Normativní znak skutkové podstaty je právní pojem, vztah nebo institut, který je obsažen ve skutkové podstatě trestného činu. Tento není definován trestním zákonem, ani na něj není trestním zákonem odkazováno.“*⁶⁶ Například se jedná o věc nebo vyživovací povinnost.

Příkladem **omylu o normativním znaku** trestného činu může být jednání pachatele (dále jen osoba A) spočívající ve spáchání trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 196 trestního zákoníku⁶⁷. Popisované jednání spočívalo v tom, že se osoba A měla dopustit výše uvedené trestného činu tak, že úmyslně nehradila vyživovací povinnost ke své dceři, a to ve výši 2600,- Kč měsíčně za období od dubna 2015 do února 2017. Za toto jednání byla rozsudkem soudu odsouzena k trestu odnětí svobody v délce trvání osm měsíců včetně podmínky uhradit zbývající dluh na výživném.

Oproti tomuto rozsudku si osoba A podala odvolání k nadřízenému soudu, který její odvolání jako nedůvodné zamítl. Následně podala osoba A dovolání k Nejvyššímu soudu, ve kterém uvedla, že se předešlé soudy nezabývaly její obhajobou, která spočívala v poukázání na skutečnost, že již od roku 2007 uhradila celkem na výživném částku 524 800,- Kč, přičemž z této částky vyplývá, že výživné na svou dceru má již předplacené na další měsíce, tedy až do listopadu roku 2018.

Z tohoto vyplývá, že dle jeho názoru nemůže být pravomocně odsouzen na základě nehrazení výživného, když ho již má na několik měsíců dopředu předplaceno včetně doby údajného páchaní trestního činu.

⁶⁵ STOČESOVÁ, S. *Omyl v českém a zahraničním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2013, s. 95

⁶⁶ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*, 2. aktualizované vyd. Praha: Linde a.s., 2006, s. 206-207

⁶⁷ Usnesení pod čj. 3 Tdo 848/2018. Nejvyšší soud ČR – senát. [cit. 5. 1. 2021]

Z hlediska skutkové podstaty trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 196 trestního zákoníku má pojem vyživovací povinnost charakter tzv. normativního znaku skutkové podstaty. To platí i pro otázku splatnosti výživného. Pachatelova znalost skutkových okolností a laická představa o právním významu normativního znaku skutkové podstaty je určující pro jeho zavinění.

Obviněný se v projednávané věci bránil tím, že nevěděl o nemožnosti uhradit pravidelné měsíční výživné předem. Tím v podstatě poukázal na svůj právní omyl negativní o protiprávnosti činu pramenící z mimotrestních právních předpisů, kterých se trestní zákon nedovolává, tj. omyl o normativních znacích skutkové podstaty.

Takový omyl se posuzuje podle zásad platných pro posouzení skutkového omylu negativního. Výživné dle § 918 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník se obvykle platí v měsíčních úhradách, ale na základě domluvy lze tento postup změnit.

„Jestliže skutková podstata obsahuje takový znak jako např. „vyživovací povinnost“ v § 196 odst. 1, je třeba, aby se zavinění vztahovalo i na tento znak, postačí však, aby pachatel měl o něm jen laickou představu. Nemusí tedy vědět, jaké právní předpisy upravují vyživovací povinnosti, jaké jsou druhy vyživovací povinnosti a jaké funkce taková vyživovací povinnost plní. Postačí, když mu je známo, že je otcem nezletilého dítěte, které není schopno se samo žít, ničím na jeho výchovu a výživu nepřispívá a má alespoň laickou představu o tom, že zde je z jeho strany povinnost vyživovat takové dítě.“⁶⁸

Šámal⁶⁹ se ztotožňuje s výše uvedeným závěrem usnesení Nejvyššího soudu České republiky. Dle něj se právní omyl negativní o protiprávnosti činu pramenící z mimotrestních právních předpisů, kterých se trestní zákon nedovolává, tj. omyl o normativních znacích skutkové podstaty, posuzuje podle zásad platných pro posouzení skutkového omylu negativního. Stejného názoru je i Kratochvíl⁷⁰.

K právnímu omylu negativnímu o protiprávnosti činu týkající se mimotrestních norem, kterých se trestní zákoník dovolává, se používá zásada *ignorantia iuris non nocet*

⁶⁸ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 260

⁶⁹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 262

⁷⁰ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurz trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 316

(neznalost práva neškodí, omlouvá) v případě, že jde o omluvitelný omyl (kterého bylo možné se vyvarovat). Osoby v tomto omylu negativním nejednají zaviněně.⁷¹

Mimotrestní normy blanketní nebo odkazovací, kterých se trestní zákoník dovolává, se mohou nacházet například v autorském zákoně (zákon č. 121/2000 Sb.) či devizovém zákoně (zákon č. 219/1995 Sb.).

V souvislosti s právním omylem negativním je spojena problematika omluvitelnosti či neomluvitelnosti omylu, a to zejména s ohledem na § 19 odst. 2 trestního zákoníku, který stanoví, že omylu bylo možno se vyvarovat, pokud povinnost seznámit se s právní úpravou vyplývala pro pachatele ze zákona nebo jiného právního předpisu, úředního rozhodnutí nebo smlouvy, z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce, anebo mohl-li pachatel protiprávnost činu rozpoznat bez zřejmých obtíží.

„Nabízí se otázka, kdy lze právní omyl považovat za neomluvitelný, tzn., kdy se ho bylo možno vyvarovat. Trestní zákoník na tuto otázku odpovídá v § 19 odst. 2. Zároveň se tímto významně snižuje pravděpodobnost výskytu právního omylu omluvitelného, tj. takového, jehož se pachatel nemohl vyvarovat, a který by tak vylučoval jeho trestní odpovědnost pro nedostatek zavinění.“⁷²

Právní omyl omluvitelný spočívá ve skutečnosti, že se pachatel nemohl omylu vyvarovat a jeho trestní odpovědnost se proto vylučuje. Naopak právní omyl neomluvitelný spočívá v tom, že se pachatel mohl omylu vyvarovat, tudíž se jeho trestní odpovědnost připouští s možností zmírnění trestu.⁷³

Případem **omylu neomluvitelného** je jednání ředitele městské policie, který se měl ze své funkce povinnost seznámit s příslušnou právní úpravou⁷⁴. V posuzované věci se měl ředitel městské policie dopustit trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. c) trestního zákoníku. Jednání spočívalo v neohlášení podezření ze spáchání trestného činu zpronevěry podle § 206 trestního zákoníku v částce 25 000,- Kč, které se měl dopustit jeho podřízený pracovník.

Obviněný po zjištění této skutečnosti měl jednání svého podřízeného oznámit, tak jak mu to ukládá § 2 písm. a) a § 10 odst. 1 zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii.

⁷¹ KRATOCHVÍL, V. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 313

⁷² STOČESOVÁ, S. *Omyl v českém a zahraničním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2013, s. 114

⁷³ NOVOTNÝ, O. a kol., *Trestní právo hmotné*, Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, s. 249

⁷⁴ Usnesení pod čj. 6 Tdo 1322/2014. Nejvyšší soud ČR – senát. [cit. 5. 1. 2014]

Obviněný tak neučinil a pouze se svým podřízeným sepsal smlouvu o náhradě škody. Až následně na základě neuhrazení způsobené škody podřízeným, se obviněný rozhodl podat trestní oznámení. Tento postup provedl na základě doporučení svého advokáta.

Soudy nižších stupňů došly k závěru, že ředitel městské policie byl ve věci považován za laickou osobu a spoléhal na rady svého advokáta. Nejvyšší soud ale dospěl k jinému závěru, že vzhledem k funkci obviněného měl tento za povinnost se s příslušným právním předpisem seznámit a jednat tak, jak mu ukládá. Neznalost právního předpisu včetně pomoci advokáta obviněného nepojal soud jako dostatečný důvod pro omluvitelnost omylu.

„Pokud je osoba při splnění všech zákonných požadavků přijata do pracovního poměru strážníka obecní policie, lze těžko se dovolávat náhledu na tuto osobu v jejím oboru „ochrany práva“ jako na laika, tudíž nemůže spoléhat na právní radu v oblasti, kde sama osoba – strážník vystupuje jako profesionál. V uvedeném oboru ochrany práva má strážník postavení profesionála, tudíž nemůže obstat obhajoba, že jako laik v případě podezření, zda byl spáchán trestný čin, má spoléhat na právní rady jiného, byť advokáta. Ochrana zákonnosti, a tedy i oznamování trestných činů orgánům činným v trestním řízení, je součástí práce strážníka městské policie.“⁷⁵

Obdobným případem právního omylu neomluvitelného je jednání turistky, občanky České republiky, která se dopustila trestného činu neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 299 odst. 2 trestního zákoníku.⁷⁶ V tomto případě obviněná dovezla z Indonésie bez povolení k vývozu i dovozu do České republiky exemplář karety obrovské, který dostala jako neočekávaný dar.

Soudy nižších stupňů došly k závěru, že obviněná jednala v právním omylu omluvitelném, a to na základě skutečnosti, že v cizině strávila omezenou dobu a v komunikaci jí bránila jazyková bariéra.

Nejvyšší soud však dospěl k jinému názoru, který spočíval v tvrzení, že obviněná je vysokoškolsky vzdělaná osoba, zkušeným cestovatelem, a hlavně její dovolená sloužila i jako pracovní cesta, která se týkala komunikace s indonéskou ambasádou. Na základě těchto skutečností, tedy s přihlédnutím ke znalostem a životním zkušenostem obviněné,

⁷⁵ Usnesení pod čj. 6 Tdo 1322/2014. Nejvyšší soud ČR – senát. [cit. 5. 1. 2021]

⁷⁶ Usnesení pod čj. 7 Tdo 1166/2015. Nejvyšší soud ČR – senát. [cit. 5. 1. 2021]

Nejvyšší soud konstatoval, že i kdyby obviněná jednala v právním omylu, jednalo by se o omyl neomluvitelný ve vztahu k § 19 odst. 2 trestního zákoníku.

Důvodová zpráva k § 19 trestního zákoníku uvádí, že navrhovaná konstrukce požaduje jako podmínku trestní odpovědnosti pachatele jeho právní omyl negativní, a to omyl neomluvitelný (tj. omyl, jehož se pachatel mohl vyvarovat). V tomto případě bude pachatel trestně odpovědný za příslušný úmyslný trestný čin nebo trestný čin spáchaný z nedbalosti, nikoli jen za nedbalost, jako je tomu u omylu skutkového negativního.⁷⁷

Novotný⁷⁸ k důvodové zprávě dodává, že pro takové případy trestní zákoník umožňuje zmírnit trest cestou obecné polehčující okolnosti, kterou bude spáchaní činu v právním omylu, kterého se bylo možno vyvarovat podle § 41 písm. h) trestního zákoníku. Šámal⁷⁹ ještě dodává, že takový omyl je také okolností umožňující mimořádné snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby (§ 58 odst. 6 trestního zákoníku).

Z § 19 odst. 2 trestního zákoníku vyplývá, že jsou kladeny poněkud vyšší nároky na osoby, kterým z jejich zaměstnání či postavení vyplývá povinnost se seznámit s příslušnými právními ustanoveními.

Případem **omylu omluvitelného** může být jednání pachatele, který se trestného činu dopustil ve velice krátké době, co nastoupil do nového zaměstnání a neměl dostatek možností se plně seznámit s příslušnými právními předpisy, ač to byla jeho povinnost. I zde by byla soudem zkoumána omluvitelnost omylu v souvislosti s tím, zda nemohla nastat situace, kdy by se pachatel mohl plně seznámit s příslušnými předpisy.

Dalším případem omluvitelného omylu by bylo jednání osoby (vnuk), která od svých prarodičů nabyla darovací smlouvou pozemek, jež v minulosti prarodiče vlastnili. Součástí tohoto pozemku byla i část pozemku jiné osoby (soused), přičemž o této skutečnosti prarodiče nevěděli. Soused s touto skutečností nebyl také srozuměn a nevědomky cizí užívání svého pozemku trpěl.

⁷⁷ Důvodová zpráva k § 19 trestního zákoníku, ČR, Vládní návrh k vydání zákona, trestní zákoník, s. 202 [cit. 12. 1. 2021]

⁷⁸ NOVOTNÝ, O. a kol., *Trestní právo hmotné*, Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, s. 249

⁷⁹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 264

Osoba následně svůj nově nabytý pozemek prodala. Až při novém vyměřování půdy bylo zjištěno, že katastrální mapa není zcela přesná a vnuk tak prodal včetně svého pozemku i část pozemku souseda. Vzhledem k popsáním skutečnostem se však nemohl vnuk omylu vyvarovat.

Důvodová zpráva⁸⁰ uvádí, že omyl omluvitelný (tj. omyl, jehož se nemohl pachatel vyvarovat) vylučuje pachatelovo zavinění, tudíž i jeho trestní odpovědnost. Na rozdíl od negativního omylu skutkového, který nevylučuje nevědomou nedbalost, má negativní právní omyl omluvitelný v tomto směru dopady absolutní, tzn. že vylučuje obě formy zavinění.

Stočesová⁸¹ dodává, že i v případě omluvitelného negativního omylu o protiprávnosti, kdy by vina odpadla, je nutno vycházet z toho, že daný čin stále naplňuje znaky skutkové podstaty nějakého trestného činu a zůstává i nadále činem protiprávním.

Omluvitelnost právního omylu negativního u mladistvých je navíc upravena v ustanovením § 11 odst. 1 písm. b) zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů.

Jak uvádí Šámal⁸², soud pro mládež může upustit od uložení trestního opatření mladistvému, který se dopustil činu z neznalosti právních předpisů, která je zejména vzhledem k jeho věku, rozumové vyspělosti a prostředí, ve kterém žil, omluvitelná. Neznalost příslušných předpisů nevylučuje trestní odpovědnost mladistvého, jeho jednání bude i tak trestné podle skutkové podstaty provinění, nicméně má tento omyl význam při jeho sankcionování.

2.3.2 Právní omyl pozitivní

„Pachatel má mylně za to, že jeho jednání je podle práva trestné, ač ve skutečnosti tomu tak není. Trestní odpovědnost v takovýchto případech nevzniká, neboť podle objektivního trestního práva trestnost tohoto činu chybí, a sice pro nedostatek

⁸⁰ Důvodová zpráva k § 19 trestního zákoníku, ČR, Vládní návrh k vydání zákona, trestní zákoník, s. 202 [cit. 19. 12. 2007]

⁸¹ STOČESOVÁ, S. *Omyl v českém a zahraničním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2013, s. 101

⁸² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 206

*odpovídající skutkové podstaty uvedené v trestním zákoníku. Tu se hovoří o putativním deliktu neboli jen zdánlivém, protože objektivně právně neexistuje.*⁸³

Právní omyl pozitivní není uveden v trestním zákoně. Jedná se o situaci, kdy se pachatel mylně domnívá, že jeho jednání je protiprávní, ale ve skutečnosti tomu tak není. Myslí si, že například vzhledem k jeho postavení nebo k jeho zaměstnání porušuje nějakou povinnost nebo nějaký příslušný právní předpis, který ale právní řád vůbec nezná, nebo jehož porušení není trestné. Nejedná se tudíž o trestný čin.

Trestněprávně bezvýznamná je například situace, kdy vdaná žena podvádí svého muže a domnívá se, že mileneckým vztahem páchá trestný čin, ačkoliv samotné nevěra nebo cizoložství nepovažuje trestní zákoník za trestný čin. Žena se mylně domnívala, že její jednání bude označeno za trestné, ale nebylo tomu tak.⁸⁴

Šámal⁸⁵ uvádí, že omyl právní pozitivní o podmínkách trestní odpovědnosti, standardně tradovaný jako putativní delikt, upraven v trestním zákoníku výslovně není, neboť v praxi zvláštní potíže nepůsobí. Takovýto omyl pachatele omlouvá, pokud se ovšem nejedná o omyl o normách mimotrestních, jichž se trestní zákon nedovolává, tj. o omyl o normativních znacích skutkové podstaty trestného činu. V případě omylu právního pozitivního stran obecných přitěžujících okolností takovýto omyl vylučuje přičítání uvedených okolností právě jako obecně přitěžujících.

Novotný⁸⁶ doplňuje, že pachatel se nemůže dopustit trestného činu, který zákon nezná, ač si to pachatel subjektivně přeje.

2.3.3 Právní omyl o okolnostech vylučující protiprávnost

Právní omyl o okolnostech vylučující protiprávnost spočívá oproti skutkovému omylu o okolnostech vylučující protiprávnost v tom, jak na danou situaci v rámci okolností vylučujících protiprávnost pohlíží právní úprava. I zde ho lze dělit na právní omyl o okolnostech vylučující protiprávnost negativní a pozitivní.⁸⁷

⁸³ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurz trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 269

⁸⁴ NOVOTNÝ, F. a kol. *Trestní právo hmotné*, 4. vydání, Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2017, s. 140

⁸⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 248

⁸⁶ NOVOTNÝ, O. a kol. *Trestní právo hmotné*, Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, s. 250

⁸⁷ STOČESOVÁ, S. *Omyl v českém a zahraničním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2013, s. 104

Negativní právní omyl o okolnostech vylučující protiprávnost spočívá v tom, že má pachatel správnou představu o svém činu, ale nezná právní hranice nějaké právem uznané okolnosti vylučující protiprávnost, Jeho čin spadá pod znaky některé z okolností vylučující protiprávnost.

Kratochvíl⁸⁸ uvádí případ, při kterém pachatelovo jednání není podle práva trestné. Je to tehdy, pokud pachate neví, že jeho čin má de facto správnou představu a spadá tak pod znaky nutné obrany podle § 29 trestního zákoníku.

Naopak pozitivní omyl o okolnostech vylučující protiprávnost spočívá v jednání, při němž pachatel má opět představu o svém činu, ale jeho čin nespadá do hranic nějaké právem uznané okolnosti vylučující protiprávnost, tedy takový omyl ho neomlouvá a za svůj čin je plně odpovědný, a to bez ohledu na právní představu o beztrestnosti, kterou měl.

Jedná se například o situaci, kdy se po útoku, který již netrvá, poškozený stále „brání“, čímž překračuje hranice právem uznané okolnosti vylučující protiprávnost (nutná obrana).

Kratochvíl⁸⁹ dodává, že právní omyl pozitivní o okolnostech vylučující protiprávnost činu pachateli nesvědčí, tj. neomlouvá jej, popř. brání přičítání určité okolnosti jako obecně polehčující.

2.4 Omyl na straně poškozeného

Omyl na straně poškozeného nastává v případě, že se představa podváděné osoby rozchází s realitou. Pachatelovým jednáním je poškozená osoba uvedena v omyl, případně pachatel využije již omylu, kterého se poškozená osoba dopustila. O omyl půjde i tehdy, pokud podváděná osoba nemá o důležité skutečnosti žádnou představu. Tento omyl je způsoben pachatelovým úmyslným zatajením důležitých skutečností, jež mají na rozhodování podváděné osoby zásadní význam.⁹⁰

Dosavadní případy omylu na straně pachatele se pojily k subjektivní stránce trestného činu. Omyl na straně poškozeného se však v trestním zákoníku objevuje jako

⁸⁸ KRATOCHVÍL, V. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 326

⁸⁹ KRATOCHVÍL, V. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 327

⁹⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I+II – velký komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1308

objektivní stránka trestného činu. Jedná se o případy, jejichž podstatou je uvedení jiné osoby v omyl a následné využití tohoto omylu.⁹¹

Příkladem takových trestných činů může být podvod podle § 209 odst. 1 trestního zákoníku („Kdo sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti ...“), nebo pomluva podle § 184 odst. 1 trestního zákoníku („Kdo o jiném sdělí nepravdivý údaj...“) či poškození cizích práv dle § 181 odst. 1 písm. a), b) trestního zákoníku („Kdo jinému způsobí vážnou újmu na právech tím, že a) uvede někoho v omyl, b) využije něčího omylu ...“) a další, které jsou uvedeny ve zvláštní části trestního zákoníku.

Modelovým případem spočívající v jednání pachatele je trestný čin úvěrového podvodu podle § 211 trestního zákoníku. Pachatel při uzavírání úvěrové smlouvy uvede do žádosti o úvěr nepravdivé skutečnosti, na základě kterých mu poté banka daný úvěr poskytne. Například pachatel do žádosti o úvěr uvede nepravdivou výši svého příjmu nebo skutečnost, že doposud nemá zřízen žádný jiný úvěr u jiné bankovní společnosti, čím úmyslně zamlčí podstatné skutečnosti.

Dalším případem spočívá v jednání pachatele, který uvedl v omyl již několik subjektů naráz.⁹² Pachatel prostřednictvím telefonního automatu opakovaně oznamoval na linku městské policie, že se v objektu, který se nachází v centru města, nachází nástražné výbušné zařízení. Pachatelovo oznámení se nezakládalo na pravdě a za toto jednání byl odsouzen za trestný čin podle § 357 trestního zákoníku.

Na základě této skutečnosti musely složky integrovaného záchranného systému provést příslušná opatření (evakuace osob, uzavření prostoru a další). Po učiněných opatřeních a po skončení šetření bylo zjištěno, že se v daném objektu ani jinde nenachází žádné nástražné výbušné zařízení. V předmětném věci se pachatel hájil svou duševní poruchou, která nakonec nebyla Nejvyšším soudem akceptována. Tato skutečnost je irelevantní pro případ omylu na straně poškozeného. Za zásadní je však nutno považovat skutečnost, že pachatel svým jednáním uvedl několik subjektů v omyl.

⁹¹ KRATOCHVÍL, V. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 327

⁹² Usnesení pod čj. 3 Tdo 40/2017. Nejvyšší soud ČR – senát. [cit. 5. 1. 2021]

3 Komparace úpravy omylu v trestním právu České republiky s členskými zeměmi Evropské unie

Problematikou omylu v trestním právu se pochopitelně zabývají i právní řády dalších země po celém světě. Některé země a jejich trestní zákoníky se obejdou bez výslovné právní úpravy a trestněprávní teorie i praxe si vystačí s ustanoveními, které se týkají zavinění (například Slovensko), naopak jiné státy mají problematiku omylu přímo výslovně upravenou (Česká republika, Německo, Itálie, Španělsko a další). Trestní zákoníky některých států dokonce neřeší ani otázku zavinění natož pak otázky samotného omylu (Švédsko)⁹³.

Pro účely porovnání trestněprávní úpravy omylu v České republice a vyvození důsledků na základě jednotlivých odlišností poslouží podle mínění autora práce vhodná právní úprava omylu v členských zemí Evropské unie, konkrétně Slovenské republiky a Německé spolkové republiky.

3.1 Slovenská republika

Právní úprava omylu ve slovenském trestním zákoníku, sahá až do období Rakouska Uherska. Na rozdíl od českých zemí byl na území Podkarpatské Rusi a dnešního Slovenska přejat rakouský zákon č. 5/1878 Sb., trestní zákon o zločinech a přečinech. Po vytvoření samostatného státu byl na území tehdejšího Československa stále platný zákon č. 117/1852 Sb., zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích.⁹⁴

Dvojitost trestněprávní úprav měla řešit Komise pro reformu trestního práva, která byla jmenována v roce 1920 Ministerstvem spravedlnosti. Cíl spočíval ve vytvoření moderního trestního zákoníku pro Československo, který by nahradil dosavadní zastaralé pojetí rakouského trestního práva. Zejména z důvodu hospodářské krize ve 20. letech 19. století, která si vynutila zavedení úsporných opatření, nebyla tato reforma nikdy uskutečněna. Ani v následujících letech neproběhlo žádné sloučení trestněprávních úprav a oba tyto trestní zákony přetrvaly až do roku 1950.⁹⁵

⁹³ STOČESOVÁ, S. *Omyl v českém a zahraničním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2013, s. 118

⁹⁴ MÍŘIČKA, A. *Trestní právo hmotné. Část obecná a zvláštní*. Praha: Nákladem Spolku československých právníků "Všehrd", 1934, s. 47

⁹⁵ VRÁNOVÁ, H. *Ratifikace trestního zákona z pohledu ústavního práva*. Brno, 2009. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity. Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jan Filip, CSc. s. 47

Poté následoval zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákoník, který byl první platnou trestněprávní kodifikací na našem území obou republik. Další úpravou byl zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.⁹⁶ Postavení omylu v těchto právních úpravách byla již blíže popsána v předešlé kapitole.

Po rozpadu Československa v roce 1993 na dva samostatné státy byl na území Slovenské republiky nadále platný trestní zákoník z roku 1961. V souvislosti s modifikací trestního práva hmotného na Slovensku došlo k přijetí trestního zákona č. 300/2005 Sb., trestný zákon.

Mašľanyová⁹⁷ uvádí, že úmyslné zavinění i vědomou nedbalost je charakteristické, že musí existovat vědomí pachatel o skutečnostech, které naplňují skutkovou podstatu trestného činu. Tato vědomost se zakládá na vjemech a představách pachatele. K tomu dále dodává, že pokud má být ve smyslu § 15-17 trestního zákoníku vysloven závěr o existenci pachatelovi vědomosti, je nutné, aby jeho vjemy a představy byly správným odrazem reálného světa. Pokud k tomu nedojde, jedná se o omyl na straně pachatele.

K vymezení pojmu omylu ve slovenském trestním právu Klátik⁹⁸ konstatuje, že omyl spočívá v neshodě pachatelova vědomí se skutečností, a to buď proto, že si některou skutečnost neuvědomil anebo měl o ní nesprávnou představu. Dále uvádí, že omyl aktuálně platný trestní zákon na Slovensku nijak neupravuje výslovně, a to až na výjimku § 25 odst. 4 (putativní nutná obrana). Oproti tomu se však většina trestněprávní teorie přiklání k názoru, že při omylu jde vlastně o obrácené zavinění, a proto je potřebné aplikovat všeobecné zásady platné pro zavinění. Dále slovenská trestněprávní teorie řeší omyl tak, že své závěry vyvozuje z § 14-16 slovenského trestního zákona.

Marková⁹⁹ uvádí, že vzhledem ke skutečnosti, že omyl slovenský trestní zákon nijak neupravuje, se problematikou omylu zabývá trestněprávní teorie a praxe, která vychází ze zkušeností a praktických situací, které řeší. Stejně tak Klátik¹⁰⁰ ještě doplňuje, že omyl není upraven v aktuálním slovenském trestním zákoně, toto nikterak nevdí,

⁹⁶ GŘIVNA, T. *Trestní právo hmotné*. Komunistické právo v Československu. Brno: Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita, 2009, str. 567

⁹⁷ MAŠĽANYOVÁ, D. a kol. *Trestné právo hmotné, všeobecná a osobitná časť*, 3. aktualizované vydání a doplnené vydanie, Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2019, s 89

⁹⁸ KLÁTIK, J. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*, 2. aktualizované vydání, Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2020, s 126

⁹⁹ Marková V., Stěmy T., *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 93

¹⁰⁰ KLÁTIK, J. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*, 2. aktualizované vydání, Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2020, s 127

jelikož i předešlá trestněprávní úprava problematiku omylu nijak blíže neupravovala a otázky omylu tak byly zodpovídaný trestněprávní teorií a praxí.

Ve srovnání s trestněprávní úpravou omylu v České republice je zřejmé, že český trestní zákoník oproti slovenskému omyl výslovně upravuje. Slovensko vyvozuje omyl v trestním právu pouze na základě zásad týkající se zavinění a poté na základě závěrů trestněprávní teorie a praxe.

Negativní skutkový omyl o okolnostech vylučující protiprávnost nikterak slovenský trestní zákoník ani trestněprávní teorie neřeší. Naopak **pozitivní skutkový omyl o okolnostech vylučující protiprávnost** uvádí slovenský trestní zákon výslovně, a to ve vztahu k nutné obraně v § 25 odst. 4. Je nutné podotknout, že tato úprava pozitivního skutkového omylu o nutné obraně je jedinou úpravou omylu ve slovenském trestním právu. Případ tohoto omylu spočívá v mylném předpokladu, že je ohrožen zájem chráněný trestním zákonem, avšak tomu tak není a osoba se tak dopouští putativní nutné obrany. Tato trestněprávní úprava skutkového omylu pozitivního o okolnostech vylučující protiprávnost se v obou zemích shoduje.

Právní omyl negativní spočívá v jednání pachatele, který se domnívá, že jeho čin není trestným činem, anebo že se jedná o mírnější trestný čin, než o jaký ve skutečnosti jde. Tento druh právního omylu nevyklučuje subjektivní stránku trestného činu, jelikož neznalost zákona neospravedlňuje.¹⁰¹

Korgo¹⁰² dodává, že pachatel neví, že jeho jednání je protiprávní a takového jednání je výslovně uvedeno v trestním zákoníku za trestné a je možné ho trestně postihnout. Pachatelovo jednání může být v některých případech posouzeno za polehčující okolnost ve smyslu § 36 trestního zákoníku.

O právní omyl pozitivní se jedná v případě jednání pachatele, který je přesvědčen o tom, že naplňuje všechny znaky skutkové podstaty trestného činu, ačkoliv tomu tak není. Pachatel má mylnou představu o tom, že páchá trestný čin.¹⁰³

¹⁰¹ KLÁTIK, J. *Trestné právo hmotné. Všeobecná část*, 2. aktualizované vydání, Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2020, s 129

¹⁰² KORGÓ, D. a kol. *Trestné právo hmotné, všeobecná část*, 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2016. s. 71

¹⁰³ MAŠLANYOVÁ, D. a kol. *Trestné právo hmotné, všeobecná a osobitná část*, 3. aktualizované vydání a doplnené vydanie, Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2019, s 90

Při jednání pachatel trestní zákoník nepozná, že je páčán trestný čin, jelikož chybí formální znak trestného činu a tím je protiprávnost. Vzhledem k tomu, že nejsou naplněné všechny znaky trestného činu, nemůže se na takového jednání vztahovat trestní odpovědnost.¹⁰⁴

Klátik¹⁰⁵ konstatuje, že **případy obou právních omylů jsou v podstatě bezvýznamné, právně irelevantní a skutky se posuzují bez ohledu na představy osoby, která se mýlí.**

Z výše uvedeného tvrzení Klátika vyplývá, že slovenská trestněprávní teorie nepřičítá ani jednomu z právních omylů žádnou váhu. Trestní zákoník České republiky právní omyl pozitivně výslovně neupravuje a trestněprávní teorie ho vykládá stejným způsobem jakožto slovenská. V tomto směru jsou obě právní teorie za jedno.

Avšak oproti slovenské trestněprávní teorii upravuje výslovně český trestní zákoník negativní právní omyl v § 19. Také trestněprávní teorie a praxe se jím plně zabývá. Předmětné ustanovení trestního zákoníku se týká zejména omluvitelnosti či neomluvitelnosti pachatelova jednání, zejména za jaké podmínky nemůže být pachatel za svoje jednání trestně postižitelný. Tuto možnost slovenská trestněprávní teorie pachateli nenabízí, jelikož se řídí pouze zásadou, že neznalost zákona neospravedlňuje.

Případy omluvitelnosti právního omylu, kterými se zabýval Nejvyšší soud ČR, jenž jsou uvedeny v předchozí kapitole, by se slovenská trestněprávní praxe pravděpodobně vůbec nezabývala a pachatel by byl v každém případě trestně odpovědný za své jednání.

Trestněprávní úprava omylu na straně poškozeného je uvedena také ve slovenském trestním zákoníku a to v § 122 jakožto možný způsob spáchání trestného činu, čímž uvádí poškozeného v omyl. Odstavec 6 uvádí, že trestný čin lze spáchat lstí, pokud byl spáchán s využitím omylu, který pachatel vyvolal nebo s použitím úskoku. Jedná se například o případy trestných činů podvodu podle § 211 trestního zákoníku nebo zatajení věci podle § 236 trestního zákoníku. Trestněprávní pojetí omylu na straně poškozeného je pro obě země stejné.

¹⁰⁴ KORGÓ, D. a kol. *Trestné právo hmotné, všeobecná část*, 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2016. s. 70

¹⁰⁵ KLÁTÍK, J. *Trestné právo hmotné. Všeobecná část*, 2. aktualizované vydání, Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2020, s. 129

3.2 Spolková republika Německo

Německá spolková republika svůj trestní zákoník Strafgesetzbuch (dále jen StGb) přijala v roce 1981. Poslední novelizace tohoto zákona byla provedena v prosinci roku 2020.¹⁰⁶

Německé trestní právo pojímá trestný čin v jistých ohledech odlišně nežli české. Pojem trestný čin německý trestní zákoník výslovně neupravuje, ale trestněprávní teorie ho charakterizuje jako jednání, které odpovídá skutkové podstatě (Tatbestandsmäßigkeit), je protiprávní (Rechtswidrigkeit) a obsahuje vinu (Schuld). Spojujícím prvkem těchto podmínek trestného činu je jednání (Handlung).¹⁰⁷

Německé trestní právo pracuje s pojmem bezprávnost, která představuje protiprávní jednání odpovídající zákonné skutkové podstatě. Princip bezprávnosti spočívá pouze ve skutkové podstatě v užším smyslu, ve které jsou pojaty znaky individuálně charakterizující daný trestný čin. Oproti tomu skutková podstata v širším smyslu zahrnuje všechny podmínky trestnosti (také protiprávnost, vinu a objektivní podmínky trestnosti). Skutková podstata bezprávnosti dále spočívá v objektivních a subjektivních znacích.¹⁰⁸

Trestní zákoník výslovně upravuje skutkový omyl v § 16 StGB (Irrtum über Tatumstände) i omyl právní v § 17 StGB (Verbotsirrtum). Dále ve smyslu pozitivního skutkového omylu ještě trestní zákoník upravuje tzv. nezpůsobilý pokus a to v § 23 odst. 3 StGB. Formy zavinění jsou upraveny v § 15 StGB, který stanoví, že úmyslné jednání je trestné, pokud zákon výslovně neupravuje jednání z nedbalosti.

Německý trestní zákoník v § 16 odst. 1 stanoví, že kdo při spáchání činu nezná okolnost, která náleží k zákonem dané skutkové podstatě, nejedná úmyslně. Postih za čin spáchaný z nedbalosti zůstává nedotčen.¹⁰⁹ Z ustanovení je zřejmé, že se jedná o podobu českého **skutkového omylu negativního**.

¹⁰⁶ SRN, trestní zákoník, [cit. 21. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/BJNR001270871.html>

¹⁰⁷ SIVÁK, A. *Omyl v trestním právu*. Plzeň, 2014. Diplomová práce, Západočeská univerzita, Fakulta právnická. Vedoucí diplomové práce: JUDr. Simona Stočesová, Ph.D. s. 55

¹⁰⁸ STOČESOVÁ, S. *Omyl v českém a zahraničním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2013, s. 123

¹⁰⁹ SRN, trestní zákoník, [cit. 21. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/BJNR001270871.html>

Pachatel nezná skutkovou okolnost, na které je založena jeho trestní odpovědnost. Úmysl, jakožto subjektivní podstata bezprávnosti, je vyloučen. Pachatel se však mohl dopustit nedbalostní viny za předpokladu, že se v trestním zákoníku nachází skutková podstata nedbalostního trestného činu. Podoba skutkového omylu negativního včetně případné trestní odpovědnosti je u obou zemí stejná.

Ustanovení § 16 odst. 2 stanoví, že kdo při spáchání činu mylně předpokládá okolnosti, které by naplňovaly skutkovou podstatu mírnějšího ustanovení zákona, může být potrestán za úmyslný trestný čin jen podle tohoto mírnějšího ustanovení.¹¹⁰ V případě tohoto ustanovení je zřejmá podobnost k § 18 odst. 2 českého trestního zákoníku.

Pozitivní skutkový omyl německý trestní zákoník nijak neupravuje. Tento druh omylu lze vyvodit pouze na základě výše uvedeného § 23 odst. 3 StGB, který stanoví, že nevěděl-li pachatel z hrubého nerozumu, že pokus dle druhu předmětu, na kterém měl být spáchán, nebo prostředku, kterým měl být spáchán, vůbec nemohl vést k dokonání. V tomto případě se jedná o podobu nezpůsobilého pokusu, který je taktéž znám z české trestněprávní teorie.

Nauka o právním omylu je daleko složitější a spornější nežli nauka o omylu skutkovém, ve kterém je dosah skutečností zahrnutých zaviněním určován celkem jednoznačně.¹¹¹

Omyl o zákazu neboli český **právní omyl** uvádí německý trestní zákoník v § 17. V něm stanoví, že schází-li pachateli při spáchání činu náhled, že činí bezprávní, jedná bez viny, pokud se tohoto omylu nemohl vyvarovat. Pokud se pachatel mohl omylu vyvarovat, může být trest dle § 49 odst. 1 StGB zmírněn.¹¹²

Nauka národů románských (Španělsko, Portugalsko, Francie a další) dlouho setrvala ve stanovisku, že právní omyl neomlouvá, i když v některých případech se připouštěly výjimky. Takovéto smýšlení považovala například i ruská nauka za správné. Ke změně k přístupu právnímu omylu v těchto zemích došlo až na konci 20. století.

¹¹⁰ SRN, trestní zákoník, [cit. 21. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/BJNR001270871.html>

¹¹¹ SOLNAR, V. a kol. *Základy trestní odpovědnosti, podstatně přepracované a doplněné vydání*. Praha: Orac, 2003, s. 305

¹¹² SRN, trestní zákoník, [cit. 21. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/BJNR001270871.html>

Naproti tomu německá trestněprávní teorie dospěla k témuž řešení již dříve v důsledku postupného uvolňování zásady neznalost zákona neomlouvá.¹¹³

Německá trestněprávní teorie tak řeší problematiku omluvitelnosti právního omylu. Český trestní zákoník přímo v § 19 upravuje, za jakých podmínek je právní omyl omluvitelný. To však německý trestní zákoník výslovně neuvádí.

Německá trestněprávní teorie vychází z teorie viny (Schuldtheorie). Pokud se pachatel nacházel v omylu o zákazu a bylo zjištěno, že se omylu nemohl vyvarovat, je vyloučena pachatelova vina. Jelikož vina je jeden z pojmových znaků trestného činu, pachatel se tak vyhne trestní odpovědnosti. V případě, že u jednání pachatele bylo zjištěno, že se omylu mohl vyvarovat, může tato skutečnost vést ke zmenšení viny, a tak i ke zmírnění trestu. Okolnosti, na základě kterých se pachatel mohl vyvarovat omylu, posuzuje německá judikatura podle pachatelova společenského postavení, jeho individuálních schopností a právně morálních hodnot.¹¹⁴

Německá trestněprávní praxe by posuzovala jednání ředitele městské policie z výše uvedeného případu z předešlé kapitoly zřejmě se stejným výsledkem. Ačkoliv pachatel jednal na základě doporučení svého advokáta, ve věci by se jednalo o neomluvitelný právní omyl, jelikož se taková osoba mohla omylu vyvarovat na základě svého postavení.

Česká právní úprava našla inspiraci v německém trestním zákoníku, který pojímá problematiku právního omylu negativního šířeji.¹¹⁵

Podobu právního omylu pozitivního ani případné další podoby německý trestní zákoník neupravuje. Trestněprávní teorie se následně zabývá omylem o skutkové podstatě, který je v České republice chápán jako **skutkový omyl o okolnostech vylučující protiprávnost**.

Pachatel, který se mylně domnívá, že jeho jednání nespadá do oblasti okolností vylučující protiprávnost a myslí si, že jeho jednání je trestné, představuje případ negativního skutkového omylu o okolnostech vylučující protiprávnost. Tento druh omylu dle německé trestněprávní teorie nemá vliv na bezprávnost a jednání pachatele zůstává

¹¹³ SOLNARĚ, V. a kol. *Základy trestní odpovědnosti, podstatně přepracované a doplněné vydání*. Praha: Orac, 2003, s. 309

¹¹⁴ STOČESOVÁ, S. *Omyl v českém a zahraničním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2013, s. 128

¹¹⁵ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné, obecná část, zvláštní část*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 100

nadále protiprávní. Oproti tomu tzv **omyl o dovolení** (podoba českého pozitivního omylu o okolnostech vylučující protiprávnost), podle něhož si pachatel myslí, že jeho jednání spadá do okolnosti vylučující protiprávnost, ačkoliv tomu tak není, řeší německá trestněprávní teorie ve smyslu ustanovení § 17 StGB (i když se jedná o právní omyl).¹¹⁶

Omyl o exkulpačních důvodech neboli **právní omyl o okolnostech vylučující protiprávnost** německý trestní zákoník neupravuje. Trestněprávní teorie postupuje pouze na základě § 35 StGb, které se týká krajní nouze. Druhý odstavec předmětného ustanovení uvádí, že pokud se pachatel mylně domnívá, že jsou dány okolnosti, které by omlouvaly jeho jednání v krajní nouzi, bude potrestán jen tehdy, mohl-li se omylu vyvarovat. Trest by byl zmírněn podle § 49 odst. 1 StGB.¹¹⁷

	Česká republika	Slovenská republika	Spolková republika Německo
Omyl skutkový pozitivní	§ 18 odst. 2, 3 trestního zákoníku	Trestní zákoník neupravuje	§ 23 odst. 3 StGB.
Omyl skutkový negativní	§ 18 odst. 1 trestního zákoníku	Trestní zákoník neupravuje	§ 16 odst. 1 StGB.
Skutkový omyl o okolnostech vylučující protiprávnost (pozitivní)	§ 18 odst. 4 trestního zákoníku	§ 25 odst. 4 trestního zákoníku	Trestní zákoník neupravuje
Zvláštní případy skutkového omylu	Trestní zákoník neupravuje	Trestní zákoník neupravuje	Trestní zákoník neupravuje
Právní omyl pozitivní	Trestní zákoník neupravuje	Trestní zákoník neupravuje	Trestní zákoník neupravuje
Právní omyl negativní	§ 19 odst. 1 trestního zákoníku	Trestní zákoník neupravuje	§ 17 StGB.
Omluvitelnost právního omylu	§ 19 odst. 2 trestního zákoníku	Trestní zákoník neupravuje, trestněprávní teorie nepřipouští	Trestní zákoník neupravuje, trestněprávní teorie připouští

Zdroj: autor

Výše uvedená tabulka graficky znázorňuje trestněprávní úpravu omylu ve vybraných zemích EU. Je nutno podotknout, že nejde o posouzení trestněprávní teorie v dané oblasti, neboť autor práce se omezil výlučně na zhodnocení právní úpravy. Pouze k otázce omluvitelnosti právního omylu je v případě Slovenské republiky a Spolkové republiky Německo v dolní oblasti učiněn stručný exkurz do trestněprávní teorie, jelikož

¹¹⁶ STOČESOVÁ, S. *Omyl v českém a zahraničním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 2013, s. 130

¹¹⁷ SRN, Strafgesetzbuch, trestní zákoník, [cit. 21. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/BJNR001270871.html>

tento aspekt autor práce považuje za významný. Na základě analýzy kapitoly 3 je totiž zřejmé, že tyto dvě země zaujímají k problematice omluvitelnosti právního omylu odlišný postoj. Česká trestněprávní teorie omluvitelnost právního omylu akceptuje a trestní zákoník tento postoj výslovně upravuje.

Závěr

Primární cíl bakalářské práce spočíval v podrobné charakteristice problematiky omylu v trestním právu za použití aktuální právní úpravy trestního zákoníku včetně odborné literatury a judikatury. Tento cíl byl zřejmě naplněn, neboť autor práce omyl rozčlenil na jeho jednotlivé druhy. Tyto typy byly následně plně charakterizovány a vhodně doplněny o praktické příklady. Práce se neomezila pouze na základní rozčlenění omylu, ale jsou v ní obsaženy i případy zvláštního skutkového omylu a omyly o okolnostech vylučující protiprávnost.

V práci bylo navíc nahlíženo na historický vývoj trestněprávní úpravy omylu, a to počínaje zákonem č. 117/1852 Sb., až po přijetí současného trestního zákoníku. Bližší ohlédnutí věnoval autor problematice spojené s omluvitelností právního omylu, jelikož tato otázka je řešena až nynějším trestním zákoníkem a vyvolává u odborné veřejnosti rozpaky.

Na základě komplexního zhodnocení úpravy omylu v trestním zákoníku autor dospěl k závěru, že nynější trestněprávní úprava není zřejmě plně dostačující, jelikož některé druhy omylu nejsou výslovně neupraveny, ač by to bylo na místě a některé aspekty úpravy omylu jsou z pohledu trestněprávní teorie vnímány odlišně. Za významný druh omylu, u kterého trestněprávní teorie není za jedno, je negativní skutkový omyl o okolnostech vylučující protiprávnost. Neshoda tkví ve skutkové náhodě, která rozděluje trestněprávní teorii na dva tábory. Jedni by jednání pachatele kvalifikovali jako nezpůsobilý pokus, jelikož se zde objektivně nachází okolnost vylučující protiprávnost a druzí by kvalifikovali pachatelovo jednání jako dokonáný trestný čin, jelikož pachatel není nositelem vůle k okolnosti vylučující protiprávnost a samotná náhoda by mu přispěla.

Auto práce se osobně přiklání k řešení, ve kterém by byl pachatel trestně odpovědný za dokonáný trestný čin právě z důvodu, že pachatel je nositel subjektivní představy, která se následně shoduje s realitou a samotná náhoda, které si pachatel není vědom, mu nelze přičítat k dobru. Právní úprava tohoto omylu by de lege ferenda mohla znít tak, že pokud pachatel nezná ani nepředpokládá skutkovou okolnost vylučující jeho protiprávnost, není vyloučena jeho trestní odpovědnost.

Trestní zákoník se dále nevypořádal s problematikou právního omylu negativního, zejména pokud jde o normativní znaky skutkové podstaty trestného činu. Zde by autor doplnil, že v případě, kdy se pachatel dopustí tohoto omylu, by se jeho jednání posuzovalo podle zásad platných pro skutkový omyl negativní. V trestním zákoníku by tedy pouze stačilo odkázat na znění § 18 odst. 1 současné právní úpravy. Tímto by byly případné rozpory odstraněny.

Za významné autor považuje zkoumat vždy okolnosti případu při řešení otázky omluvitelnosti negativního právního omylu, tedy zjišťovat konkrétní skutečnost, pro kterou se například daná osoba s právní úpravou nemohla seznámit, případně zdali pachatel mohl bez zřejmých obtíží protiprávnost činu rozpoznat.

Za méně důležité považuje autor eventuální absenci zvláštních případů skutkového omylu či právního omylu pozitivního (putativní delikt) a neuvažoval by o doplnění takové právní úpravy.

V praktické části bakalářské práce se autor zabýval komparací trestněprávní úpravy omylu s odpovídající právní úpravou ve vybraných zemích EU, a to Slovenské republiky a Spolkové republiky Německo. Slovenská trestněprávní teorie vychází v případě řešení otázek spojených s omyly pouze ze zásad platících pro zavinění. Slovenský trestní zákon problematiku omylů nikterak blíže neupravuje. Dále oproti české trestněprávní teorii ta slovenská vůbec neřeší omluvitelnost právního omylu. Druhy omylů jsou však pro obě země shodné. Komparací s odpovídající právní úpravou německou bylo zjištěno, že německý trestní zákon výslovně uvádí omyl skutkový i právní a trestněprávní teorie pracuje i s omluvitelností právního omylu. Jednotlivé odlišnosti komparovaných trestněprávních úprav byly autorem práce graficky zachyceny v přehledné tabulce.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. CHMELÍK, Jan. Trestní právo hmotné, obecná část. Praha: Linde, a.s., 2009, 292 s. ISBN 978-80-7201-785-0
2. JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní právo hmotné, obecná část, zvláštní část. 2. aktualizované vydání. Linde Praha, a. s., 2006, 823 s. ISBN 80-7201-630-X
3. JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní právo hmotné, obecná část, zvláštní část. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, 976 s. ISBN 978-80-7502-044-4
4. KALLAB, Jaroslav. Trestní právo hmotné platné v zemi české a moravskoslezské, část obecná i zvláštní. V Praze: Melantrich, 1935, 337 s.
5. KORGO, Dušan, a kol. Trestné právo hmotné. Všeobecná část. 2 vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2016, s. 259, ISBN 978-80-7380-621-7
6. KLÁTIK, Jaroslav a kol. Trestné právo hmotné. Všeobecná část. 2 aktualizované vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2020, 453 s. ISBN 978-80-7380-824-2
7. KRATOCHVÍL, Vladimír, a kol. *Trestní právo hmotné, obecná část*. 3. přepracované a doplněné vydání. Brno, 2003, 571 s. ISBN 80-210-2985-4
8. KRATOCHVÍL, Vladimír, a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část. Praha: C. H. Beck, 2009, 797 s. ISBN 978-80-7400-042-3
9. KRATOCHVÍL, Vladimír. Trestní právo hmotné, obecná část. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2012, 976 s. ISBN 978-80-7179-082-2
10. MARKOVÁ, Veronika, STRÉMY, Tomáš. Trestné právo hmotné. Všeobecná část. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2019, 283 s. ISBN 978-80-7380-771-9
11. MAŠĽANYOVÁ, Darina a kol. Trestné právo hmotné, všeobecná a osobitná část, 3. aktualizované vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2019, 642 s. ISBN 978-80-7380-772-6
12. MÍŘIČKA, August. Trestní právo hmotné, obecná část a zvláštní. Praha, 1934, 414 s.
13. MITLÖHNER, Miroslav. Trestní právo hmotné. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010, 119 s. ISBN 978-80-7435-069-6
14. NOVOTNÝ, František, a kol. Trestní právo hmotné. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2004, 310 s. ISBN 80-86473-67-8

15. NOVOTNÝ, Oto, VANDUCHOVÁ, Marie, ŠÁMAL, Pavel, a kol. Trestní právo hmotné, obecná část. 6. přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 583 s. ISBN 978-80-7357-960-6
16. NOVOTNÝ, František, a kol. Trestní právo hmotné. 4. vydání. Praha: Aleš Čeněk, s.r.o., 2017, 374 s. ISBN 978-80-7380-651-4
17. SOLNAŘ, Vladimír, a kol. Systém českého trestního práva. 1. vydání. Praha: Novatrix, 2009, 952 s. ISBN 978-80-254-4033-9
18. SOLNAČ, Vladimír a kol. Základy trestní odpovědnosti, podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Orac, 2013, 455 s. ISBN 80-86199-74-6
19. STOČESOVÁ, Simona. Omyl v českém a zahraničním právu. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2013, 144 s. ISBN 978-80-7380-418-3
20. ŠÁMAL, Pavel, a kol. Trestní zákoník I, komentář I. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, 415 s. ISBN 80-7179-896-7
21. ŠÁMAL, Pavel, a kol. Trestní zákoník I+II – velký komentář. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, 2500 s. ISBN 978-80-7400-428-5
22. ŠÁMAL, Pavel, NOVOTNÝ, Oto, GŘIVNA, Tomáš, HERCEG, Jiří, VANDUCHOVÁ, Marie, VOKOUN, Rudolf, a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 1052 s. ISBN 978-80-7552-358-7

Elektronické zdroje

1. GŘIVNA, Tomáš. Trestní právo hmotné, [online], Komunistické právo v Československu. [cit. 28.2.2021]. Dostupné z WWW: http://www.komunistickepravo.cz/kapitoly/19_553-581_komunistickepravo-cz_Grivna_Trestni-pravo.pdf
2. KLAPAL, Vít. Negativní skutkový omyl o okolnostech vylučující protiprávnost, [online], Trestněprávní revue č. 5/2012, 16.5.2012, Praha: C.H. Beck, s. 112 [cit. 7. 1. 2021]. Dostupné z WWW: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterviewdocument.seam?documentId=nrptembrgjpxi4s7gvpxgxzrgeza&groupIndex=3&rowIndex=0>
3. RICHTER, Martin. Právní omyl v trestním zákoníku – co lze pod něj podřadit a jak přistupovat k posuzování jeho vyvarovatelnosti. [online], Trestněprávní revue č. 6/2018, 29.6.2018, Praha: C.H. Beck, s. 131 [cit. 10.1.2021]. Dostupné z WWW: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview->

document.seam?documentId=nrptembrhbpxi4s7gzpxgxzrgmyq&groupIndex=0
&rowIndex=0

4. SIVÁK, Arpád. Omyl v trestním právu. Diplomová práce. Západočeská univerzita, Fakulta právnická. Vedoucí diplomové práce: JUDr. Simona Stočesová, Ph.D. Plzeň, 2014. [cit. 10.1.2021]. Dostupné z WWW: <https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/15001/1/Arpad%20Sivak%2C%20Diplomova%20prace-Omyl%20v%20trestnim%20pravu.pdf>
5. VRÁNOVÁ, Hana. Ratifikace trestního zákona z pohledu ústavního práva. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity. Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jan Filip, CSc. Brno, 2009. [cit. 10.3.2021]. Dostupné z WWW: https://is.muni.cz/th/77170/pravf_m/text_diplomove_prace.txt

Legislativní dokumenty

1. ČESKO, PARLAMENT ČR, [online], Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník [cit. 1. 2. 2021]. Dostupné z WWW: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterviewdocument.seam?documentId=onrf6mrqga4v6nbqfuzte&groupIndex=0&rowIndex=0>
2. ČESKO, PARLAMENT ČR, [online], Zákon č. 273/2008 Sb., zákon o Policii ČR [cit. 1. 2. 2021]. Dostupné z WWW: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterviewdocument.seam?documentId=onrf6mrqga4f6mrxgmwtcny&groupIndex=0&rowIndex=0>
3. NĚMECKO, STRAFGESETZBUCH, [online], Německý trestní zákon, [cit. 20.2.2021]. Dostupné z WWW: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/BJNR001270871.html>
4. ČESKO, POSLANECKÁ SNĚMOVNA, [online], Důvodová zpráva k zákonu č. 86/1950 Sb., trestní zákon [cit. 1. 3. 2021]. Dostupné z WWW: https://psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0472_09.htm
5. ČESKO, POSLANECKÁ SNĚMOVNA, [online], Vládní návrh k vydání zákona. Důvodová zpráva k § 19 trestního zákoníku [cit. 12. 1. 2021]. Dostupné z WWW: https://www.kacr.cz/data/Methodika/Legislativa/Dokumenty%20k%20p%C5%99ipom%C3%ADnk%C3%A1m/TrZ%20do%20p%C5%99ipom%C3%ADnek_d%C5%AFvodov%C3%A1%20zp.%20k%20n%C3%A1vru%20z%C3%A1k.pdf
6. ČESKO, NEJVYŠŠÍ SOUD – SENÁT, [online], Usnesení pod čj. 22 Tdo 1518/2012 ze dne 9.1.2013 [cit. 5.1.2021]. Dostupné z WWW:

<https://www.aspi.cz/products/lawText/4/421593/1/2?vtextu=22%20Tdo%201518/2012#lema0>

7. ČESKO, NEJVYŠŠÍ SOUD – SENÁT, [online], Usnesení pod čj. 7 Tdo 653/2013 ze dne 10.7.2013 [cit. 5.1.2021]. Dostupné z WWW: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/238762/1/2/usneseni-rt-c-7-tdo-653-2013-skutkovy-omyl-pozitivni-ve-smyslu-18-odst-3-tr-zakoniku-a-nasili-proti-uredni-osobe>
8. ČESKO, NEJVYŠŠÍ SOUD – SENÁT, [online], Usnesení pod čj. 6 Tdo 496/2019 ze dne 27.6.2019 [cit. 5.1.2021]. Dostupné z WWW: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/431192/1/2/usneseni-rt-c-6-tdo-496-2019-odmitnuti-dovolani>
9. ČESKO, NEJVYŠŠÍ SOUD – SENÁT, [online], Usnesení pod čj. 8 Tdo 325/2018 ze dne 29.3.2012 [cit. 5.1.2021]. Dostupné z WWW: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/218622/1/2?vtextu=325/2012#lema0>
10. ČESKO, NEJVYŠŠÍ SOUD – SENÁT, [online], Usnesení pod čj. 3 Tdo 848/2018 ze dne 25.7.2018 [cit. 5.1.2021]. Dostupné z WWW: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/386084/1/2?vtextu=848/2018#lema0>
11. ČESKO, NEJVYŠŠÍ SOUD – SENÁT, [online], Usnesení pod čj. 6 Tdo 1322/2014 ze dne 29.10.2014 [cit. 5.1.2021]. Dostupné z WWW: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/278347/1/2?vtextu=1322/2014#lema0>
12. ČESKO, NEJVYŠŠÍ SOUD – SENÁT, [online], Usnesení pod čj. 7 Tdo 1166/2015 ze dne 30.9.2015 [cit. 5.1.2021]. Dostupné z WWW: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/313694/1/2/usneseni-rt-c-7-tdo-1166-2015-omyl-pravni-neopravnene-nakladani-s-chranenymi-volne-zijicimi-zivocichy-a-plane-rostoucimi-rostlinami-umyslne>
13. ČESKO, NEJVYŠŠÍ SOUD – SENÁT, [online], Usnesení pod čj. 3 Tdo 40/2017 ze dne 29.10.2014 [cit. 5.1.2021]. Dostupné z WWW: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/343073/1/2/usneseni-rt-c-3-tdo-40-2017-sireni-poplasne-zpravy>